

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Péče řádného hospodáře

Olga Krejčíková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Název oboru: právo

Katedra obchodního práva

Diplomová práce

Péče řádného hospodáře

Zpracovala: Olga Krejčíková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich VÍTEK, Ph.D.

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni

dne 28. 8. 2019

Olga Krejčíková

Poděkování a věnování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Jindřichovi Vítkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a usměrnění mé diplomové práce.

Tato práce je věnována památce mých prarodičů.

Obsah

Úvod.....	1
1 Historický exkurz.....	1
1.1 Římské právo	1
1.2 Všeobecný zákoník občanský z roku 1811 (ABGB).....	4
1.3 Všeobecný zákoník obchodní z roku 1862 (BGB).....	5
1.4 Řádný kupec, řádný obchodník, řádný hospodář	6
2 Kontext současného práva	9
2.1 Náležitá péče a péče řádného hospodáře dle obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb. 9	
2.2 Péče řádného hospodáře dle platné právní úpravy	14
3 Vymezení okruhu osob	15
3.1 Obecné zákonné mantinely pro výkon funkce	15
3.2 Předpoklady a překážky pro výkon funkce s péčí řádného hospodáře.....	17
4 Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře	19
4.1 Terminologické zamyšlení	22
4.2 Dostatečná informovanost.....	23
4.3 Obhajitelný zájem	25
4.3.1 Shareholder value.....	25
4.3.2 Stakeholder value	26
4.4 Pravidlo podnikatelského úsudku	27
4.4.1 Test pravidla podnikatelského úsudku	30
4.4.2 Business judgement rule	31
4.5 Nezbytná loajalita	32
4.6 Mlčenlivost	35
5 Delegace povinností	38
5.1 Žádost o udělení pokynu v rámci obchodního vedení.....	41
6 Objektivní pojetí povinné péče	45
6.1 Subjektivní pojetí povinné péče	47
7 Porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.....	49
7.1 Posuzování soudem.....	50
7.2 Péče řádného hospodáře – smluvní nebo zákonná povinnost ?.....	52

7.3	Obrácené důkazní břemeno.....	54
7.4	Důsledky porušení péče řádného hospodáře vůči korporaci a jejím členům....	55
7.4.1	Povinnost k vydání prospěchu	56
7.4.2	Reflektovaná škoda	56
7.5	Důsledky porušení ve vztahu ke třetím osobám.....	57
8	Smlouva o vypořádání vzniklé újmy	59
9	Komparace vybraných právních institutů se zahraniční právní úpravu.....	62
9.1	Business judgement rule v Německu	62
9.2	Duty of loyalty v USA	64
9.3	Povinnost péče a Slovenská právní úprava	65
	Závěr.....	67
	De lege ferenda.....	69
	Resumé	71
	Seznam použité literatury	73
	Seznam použitých zkratk	78

Úvod

Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře započala svou náročnou cestu vstříc tuzemskému právnímu řádu již před mnoha lety. Začátkem roku 2014 došlo k navázání na původní právní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku a to prostřednictvím občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Jedná se o důležitý faktor zejména s ohledem na potřeby regulace chování osob, které se podílejí na řízení obchodních korporací. Nešvary, které má pomoci vyřešit, jsou dlouhodobého charakteru a vychází z velké části z fenoménu správy cizího majetku. Stejně, jako je vidina vlastního obohacení motivační, je také povinnost, která plyne pro členy voleného orgánu právnické osoby, jakousi prevencí, pro případ, že by je tedy napadlo svého postavení využít pro získání neoprávněného prospěchu. A to rozhodně není v našich končinách neobvyklý jev.

Nelze nahlížet na povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře skrze univerzální měřítko. Je třeba pečlivého zkoumání ze strany soudu, aby mohlo být prokázáno porušení povinnosti. O praktické aplikaci svědčí i řada judikátů, které zrcadlí právě aspekty péče řádného hospodáře. Tedy povinnost jednat v obchodním styku pečlivě, pokud možno odborně, se zřetelem na obhajitelný zájem korporace, s trochu odvahy, ale s ohledem na minimalizaci případného rizika. V případě, že reprezentant obchodní korporace jednal loajálně s ohledem na výše zmíněné, může se zprostit odpovědnosti za výsledek. I z toho důvodu jsou mi podstatným zdrojem, nejen inspiračním, závěry judikatury.

Cílem mé práce je analýza institutu péče řádného hospodáře, s ohledem na nejzajímavější otázky, které mohou při aplikaci tohoto objektivního měřítka vyvstat. Pro účely této práce pracuji zejména s premisou obchodní společnosti kapitálové. Zvolenou metodou práce je popisná a analytická metoda. Práce se skládá z devíti částí, které se dále člení na podkapitoly. První je zmiňovaný historický exkurz, kde se dostane prostoru předchozí modifikaci péče řádného hospodáře. Druhá kapitola obsahuje kontext současné právní úpravy, ovšem vycházející z dikce náležité a odborné péče, jak ji podávala dřívější právní úprava. Další se zabývá vymezením okruhu osob, které jsou vůbec způsobilé funkci člena voleného orgánu vykonávat a za jakých podmínek, případně jaké překážky zákonodárce staví do cesty tak, aby došlo ke zhodnocení volby. V pořadí čtvrtá

kapitola vymezuje povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a tolik diskutované pravidlo podnikatelského úsudku, včetně podmínek, při jejichž splnění se lze bezpečně doplatit do bezpečného přístavu. Pátá část mé diplomové práce předkládá otázky, týkající se delegace úkolů na odborníka. V další části navazují obdobnou úvahou nad pokynem v rámci obchodního vedení. Šestá kapitola zahrnuje objektivní a subjektivní pojetí povinné péče, jinak řečeno – *když dva dělají totéž, není to totéž*. Další dvě části práce si dovoluji věnovat vybraným částem porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře a institutu vypořádací smlouvy. Poslední kapitolu tvoří stručná komparace se zahraniční právní úpravou.

Hlavními otázkami, které chci v rámci této práce zodpovědět, jsou následující:

- Na kolik se liší původní a současná koncepce péče?
- Je možné vykonávat platně funkci bez znalostí a schopností, aniž by byla porušena povinnost jednat s péčí řádného hospodáře?
- Je povinnost vykonávat funkci člena voleného orgánu povinností smluvní, nebo zákonnou?
- Zbavím se odpovědnosti, v případě, že se obrátím pro radu na odborníka, nebo na nejvyšší orgán obchodní korporace?
- Jakým způsobem bude případné porušení péče zkoumat soud?
- Je obhajitelným zájmem každý zájem, který jsem schopna zdůvodnit?
- Jak funguje obrácené důkazní břemeno?
- Jak mohu jinak, nežli soudně, vypořádat porušení povinné péče s korporací?
- A nakonec – dá se porušení povinné péče zcela prominout?

Motivací pro výběr tohoto tématu mi bylo mimo jiné i to, že se jedná o zdánlivě terminologicky jednoznačnou záležitost, ovšem při hlubším zkoumání se objeví značné množství názorů doktríny, obsáhlá judikatura a mnoho protichůdných směrů, kterými se lze při výkladu péče řádného hospodáře vydat.

1 Historický exkurz

Na začátku své diplomové práce si dovolím poukázat na historické souvislosti péče řádného hospodáře a podobných souborů právních norem, které měly vliv na vývoj tohoto institutu do dnešní podoby. V této kapitole se zaměřím na hlavní dějinné milníky z pohledu vývoje právní úpravy a to hlavně na právo římské, občanský zákoník z roku 1811 (známý též jako ABGB) a souběžný Všeobecný zákoník obchodní z roku 1862, občanský zákoník z roku 1950, občanský zákoník z roku 1964 a obchodní zákoník z roku 1991. Novou úpravou v rámci zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník a jemu souběžnému zákonu 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) pak dále rozeberu v dalších kapitolách této diplomové práce.

1.1 Římské právo

Právní úprava římského práva sice neobsahovala přímé zakotvení péče řádného hospodáře, nebo podobného institutu v souvislosti s právními osobami, lze však nalézt zakotvení korporací a odpovědnosti podobající se odpovědnosti řádného hospodáře v rámci právního institutu „*pater familias*“. Na obě právní úpravy v této kapitole poukáži, jelikož tvoří základ pro dalšího vývoj složitějšího právního institutu.

Stejně jako v dnešní právní úpravě, i římské právo rozlišovalo mezi osobami přirozenými „*persona*“ a osobami uměle vytvořenými, neboli fiktivními.¹ Římské právo znalo tři základní úpravy fiktivních osob, které z dnešního pohledu rozeznáváme. Jsou jimi korporace, nadace a společnosti „*societas*“. Zatímco společnosti jsou společenstvím osob vzájemně zavázaných a oprávněných, které nemají vlastní právní subjektivitu, tak korporace a nadace touto vlastní právní subjektivitou nadány jsou.² Společnosti jsou tedy jakýmsi sdružením osob, které vnášejí do této fiktivní osoby majetek, který se ovšem nevyčleňuje. Osoby v rámci dané společnosti se stávají spoluvlastníky určeného

¹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 55

² KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 80

majetku a vykonávají svá práva stejně jako vlastníci. Z hlediska jednání jedná každý člen společnosti sám a může tak nabývat další majetek, nebo vytvářet závazkové vztahy ve prospěch této společnosti. Naproti tomu, jak již bylo naznačeno dříve, korporace a nadace jsou v pojetí římského práva fiktivními osobami s vlastní právní subjektivitou. Jsou tedy subjektem práva a do závazkových a jiných právních vztahů vstupují vlastním jménem. K jednání za tuto fiktivní osobu však musel být zvolen zástupce. V dnešním pojetí bychom takového zástupce přirovnali k statutárnímu orgánu právnické osoby.³

Za starším typ fiktivní (právnické) osoby je pokládána korporace, jako sdružení osob, za jistým cílem. Tento cíl musel být právním řádem uznán. Svou činnost korporace rozvíjela dle určitých pravidel, které bychom v dnešní době nazývali jako stanovy. Majetkovou oddělenost korporace od majetku jejich členů, lze nacházet v pramenech pocházejících od římských právníků, jako například Ulpiana. Pro vysvětlení si dovoluji uvést citát Ulpiana, z právnické učebnice Římského práva: „*Dluhuje-li se co popolitosti, nedluhuje se to jednotlivcům, dluhuje-li co popolitost, nedluhují to jednotlivci.*“⁴ Již v římském období lze dělit korporace na veřejné a soukromé. Veřejné korporace reprezentoval hlavně římský stát, města a obce. Typickým představitelem soukromých korporací byli tak zvaná „*collegia*“. Z hlediska způsobilosti k právním úkonům měly korporace stejná práva jako přirozené osoby. Mohly tedy vstupovat do závazkových vztahů, jednat vlastním jménem skrze své orgány. V soukromoprávní rovině byly však korporace omezeny v právu dědickém, ze kterého byly vyjmuty. Korporace tedy nemohla být součástí dědických vztahů. Z veřejnoprávního pohledu se korporace také nemohla dopustit deliktu, byla tedy vyjmuty i z deliktní odpovědnosti a neodpovídala ani za deliktu svých členů. Vzešel-li však z deliktního jednání člena majetkový prospěch dané korporaci, musela tento prospěch vydat.⁵

Mladším typem fiktivních (právnických) osob byly nadace, které jako samostatné jednotky začaly vznikat až ve 4. století n. l. Tyto osoby vznikaly hlavně k účelům humanitním a náboženským. Představují formu fiktivní osoby,

³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 56-57

⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 80

⁵ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 80-81

kteřá již není sdružením osob, ale naopak od korporací je čistým sdružením vyčleněného majetku se samostatnou právní subjektivitou. V římském právu byly všechny nadace podrobeny církevnímu dozoru a proto svou právní subjektivitu nabývala až biskupským schválením. Oproti korporacím, nadace nebyly v soukromoprávní rovině omezeny v dědickém právu, měly tedy plnou dědickou způsobilost a mnohé další výsady.⁶

S povinností orgánů fiktivních osob na požadovanou míru péče, se sice v pramenech římského práva nesetkáváme, nicméně i v této době existovaly instituty tuto povinnost obsahující ve sféře přirozených osob. Hovoříme tak o institutu „*pater familias*“, neboli otec rodiny. Jak je uváděno v učebnici Římského práva, tak rodina „*byla chápána nejen jako jednota osob, rodinných příslušníků, ale i rodinného majetku.*“⁷ Otec rodiny byl pak osobou, která nad rodinou vykonávala neomezenou moc a to jak nad členy, tak nad majetkem rodiny. V rámci tohoto pojmu se setkáváme s požadavky na kvalifikované a očekávané jednání, které se v římském právu nazývají „*bonus pater familias*“ a „*diligens pater familias*“. Pojem „*bonus pater familias*“ byl předlohou a jakýmsi vzorem chování pilného, čestného a rozumného člověka. V kontextu péče řádného hospodáře toto srovnání lze považovat za vzor chování, nebo povinnost chovat se tak, jak by se v dané situaci chovala osoba průměrného rozumu. Druhým standardem kvalifikovaného jednání je pojem „*diligens pater familias*“, který představuje jakousi „starostlivou“ hlavu rodiny. Je tedy určitou mírou pečlivosti a rozumu při správě rodinných záležitostí. Opět v kontextu této diplomové práce, lze tento pojem vnímat jako složku dnešní péče řádného hospodáře.⁸

Byť v římském právu nebyla složka odpovědnosti a požadavek řádného jednání statutárních orgánů korporací přímo zakotvena, domnívám se, že odpovědnost „*bonus ac diligens pater familias*“ se v kontextu analogie iuris dá použít i na tyto statutáty. To vše vzhledem k tehdejšímu pojetí rodiny jako i majetkovému souboru.

⁶ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 81-82

⁷ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, str. 58

⁸ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 24

1.2 Všeobecný zákoník občanský z roku 1811 (ABGB)

Dalším historickým milníkem pro vývoj práva a právních institutů na území českých zemí byl rok 1811, kdy byl přijat Všeobecný občanský zákoník, zákon č. 946/1811 Sb., známý také pod označením ABGB (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*). Z pohledu vývoje péče řádného hospodáře se zákoník stal zdrojem prvních zmínek o užití pojmů „pocitivý a usilovný hospodář“, nebo také „dobrý hospodář“. Z pohledu teorie práva se jedná o neurčité právní pojmy, kdy pro určení naplnění takto stanovené povinnosti bylo potřeba výkladu soudů. V rámci samotné kodifikace se s těmito pojmy setkáváme hned na několika různých místech.

V části o opatrovnictví se v rámci §228 setkáváme s povinností poručníka nebo opatrovníka pečovat o svěřené jmění s péčí řádného a pilného hospodáře, při správě cizího svěřeného majetku. V tomto paragrafu je zakotveno i ručení za chyby, které by při takové správě udělal, pokud by nejednal v souladu s těmito pojmy. Význam těchto pojmů je však de lege stále abstraktní.⁹

V §513 se pak setkáváme s pojmem dobrý hospodář. Toto ustanovení v občanském zákoníku patří pod část upravující služebnosti. Zde se jedná o povinnost příjemce udržovat služebnou věc ve stavu, v jakém ji převzal a dále tuto věc udržoval a obnovoval. To vše s nutnou péčí dobrého hospodáře. Druhá část tohoto ustanovení pak hovoří o možnosti snížení odpovědnosti, pokud se věc zničí nebo znehodnotí pouze běžným užíváním. V takovém případě uživatel za znehodnocení neodpovídá.¹⁰

Je obecně známé, že ABGB byl jedním ze zásadních inspiračních zdrojů při tvorbě aktuální právní úpravy, a není proto třeba příliš vyzdvihovat podobnosti. Za všechny jistě stojí zmínit standard péče, který je vyžadován od každého rozumného člověka při jednání, při nichž se zkracují práva jiného, nebo

⁹ §228, zákon č. 946/1811 Sb. Všeobecný zákoník občanský zák. soud. - Beck-online. Home - beck-online [online]. Copyright © 2009 [cit. 26.07.2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugyxhazrvgezs2ma>

¹⁰ §513, zákon č. 946/1811 Sb. Všeobecný zákoník občanský zák. soud. - Beck-online. Home - beck-online [online]. Copyright © 2009 [cit. 26.07.2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugyxhazrvgezs2ma>

odpovědnost za nedostatek bedlivosti, nebo znalostí, které prokazuje dobrovolným převzetím jednání, jehož provedení takové znalosti či bedlivost vyžaduje.¹¹ Dle ustanovení §1299 OZO je však odpovědností stížena i ta osoba, která přenechala jednání jiné a byla si vědoma, nebo si vědoma být mohla při obvyčejné pozornosti, že tato druhá osoba je nezkušená, tedy neschopná převzít toto jednání, které vyžaduje specifické znalosti.¹² I zde je možné bez větších výkladových potíží nalézt podobnost s dnešní právní úpravou, když nastavuje zrcadlo srovnání v případě rozumné osoby. Taktéž je vyžadován jiný standard péče od osoby, která má prokazatelně hlubší znalosti, a je tedy za absenci avizovaných kvalit odpovědná. Přičemž § 1297 OZO stanovuje tedy obecný standard odpovědnosti, a §1299 OZO vyžaduje zvýšený standard pečlivosti v odborné míře.

1.3 Všeobecný zákoník obchodní z roku 1862 (BGB)

Obchodní zákoník z roku nabyt účinnosti 1. července 1863, do československého práva byl však zahrnut až recepční normou v roce 1918. Z formálního pohledu byl zákon rozdělen na pět částí. Tyto části tvořily společná ustanovení a pak další čtyři knihy. V jednotlivých knihách byly obsaženy části o obchodnictví, o obchodních společnostech, o společnosti tiché a o spolčení a poslední kniha upravovala obchody.¹³ Specifikem tohoto zákona je jeho členění, kdy není jako ABGB členěn do jednotlivých paragrafů, nýbrž do jednotlivých článků. S trochou analýzy zde opět nacházíme podobnosti s dnešním řádným hospodářem, například v ustanovení týkající se neoprávněného vyplacení zisku,

¹¹ „Každý, kdo má rozum, je schopen takového stupně bedlivosti a pozornosti, jehož lze užití při obvyčejných schopnostech. Kdo však při jednáních, při nichž se zkracují práva jiného, opomine tento stupeň bedlivosti nebo pozornosti, dopouští se nedopatření.“ §1297 zákon č. 946/1811 Sb. Všeobecný zákoník občanský. zák. soud. - Beck-online. Home - beck-online [online]. Copyright © 2009 [cit. 18.08.2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>

¹² „Kdo se veřejně přiznává k nějakému úřadu, k umění, k živnosti, nebo k řemeslu, nebo kdo, nejasa nucen, dobrovolně převezme jednání, jehož provedení vyžaduje zvláštní umělecké znalosti nebo neobyčejnou bedlivost, dává tím znáti, že si přičítá potřebnou bedlivost a potřebné, neobyčejné znalosti; musí tedy odpovídati za jejich nedostatek. Věděl-li však ten kdo mu přenechal jednání o jeho nezkušenosti, nebo mohl-li věděti při obvyčejné pozornosti, jest zároveň vinen nedopatřením.“

§1299 zákon č. 946/1811 Sb. Všeobecný zákoník občanský, zák. soud. - Beck-online. Home - beck-online [online]. Copyright © 2009 [cit. 18.08.2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>

¹³ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 26

v části upravující odpovědnost členů představenstva akciové společnosti za porušení stanovených povinností: „Členové představenstva, kteří jednají mimo meze svého příkazu, anebo proti předpisům tohoto titulu, nebo společenské smlouvy, ručí osobně a solidárně za škodu tím vzešlou. To platí zvláště tenkrát, když se proti předpisům článku 217 vyplácejí akcionářům dividendy neb úroky neb když se platy ještě konají v době, ve které by jim bylo muselo býti známo, že společnost není způsobilou k placení.“¹⁴

1.4 Řádný kupec, řádný obchodník, řádný hospodář

Prostřednictvím občanského zákoníku docházelo ke zvýšení míry odpovědnosti a to v případě znalců, v rámci práva obchodního, respektive zákoníku obchodního, došlo ke stejné míře zvýšené odpovědnosti u tzv. řádného kupce. Všeobecný zákoník obchodní používal hojně pojmu péče řádného kupce v případě obchodních jednání. Stanovoval, že: „Kdo jest z jednání, které jest na jeho straně obchodem, jinému povinen k péči, musí zachovati péči řádného kupce.“¹⁵

„Obecně kupec ručil za bedlivost řádného hospodáře, proto ve všeobecném zákoníku obchodním byla obecná odpovědnost kupce (obchodníka) stanovena tak, že kupec (obchodník) ručil za péči řádného kupce (obchodníka) a to buď obecně, nebo ve zvláštních případech byla tato péče ještě stupňována a to na pečlivost řádného špeditéra, řádného dopravce atd.“¹⁶ Zajímavou odchylku od péče řádného obchodníka uvádí dále J.Vítek, když zmiňuje zákonný požadavek vztahující se na jednání společníka veřejné obchodní společnosti, který byl povinen zachovávat stejnou míru péče a pílě, jakou si počínal ve správě svých soukromých záležitostí. I zde platilo, že se osoba nezbavila odpovědnosti, pokud

¹⁴ Zákon č. 1/1863 ř.z., ze dne 17. 12. 1862, zákon jímžto se uvádí obchodní zákoník
Vyhledávání ASPI | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 26.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=85&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁵ Ibidem, článek 282

¹⁶ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str. 140

tvrdila, že je stejně nedbalá i v soukromém životě, a docházelo tedy i dříve k objektivizaci péče obdobně jako je tomu dnes.¹⁷

„Povinnost péče dobrého hospodáře a péče řádného kupce lze považovat obsahově za totožné pojmy, když oba představují odpovědnost za zavinění na základě stejného objektivního měřítka.“¹⁸

Vzhledem k dalšímu vývoji politického a společenského dění se v další části spokojím se stručnějším shrnutím příbuzných institutů, které lze optikou péče řádného hospodáře označit za inspirativní, příbuzné, mnohdy totožné.

Další shodu lze nalézt v zákoně o společnostech s ručením obmezeným, zákoně č. 58/1906 Sb., který hovoří v §25 o „povinnosti jednatelů vynakládat při vedení jejich obchodů péči řádného obchodníka.“¹⁹ Se stejnou povinnou péčí musela být vykonávána i funkce člena dozorčí rady v témže druhu společnosti.²⁰

Taktéž platila pro členy představenstva akciové banky dle dikce zákona o akciových bankách, zákona č. 239/1924 Sb. z. a n., „kde bylo jako porušení péče řádného kupce bráno i porušení povinnosti mlčenlivosti.“²¹ Což je další aspekt v němž můžeme potvrdit shodu, s ohledem na fakt, že v textu této práce se několikrát objeví konstatování, že mlčenlivost je nedílnou součástí výkonu funkce s aktuální péčí řádného hospodáře.

Po roce 1948 byla péče řádného hospodáře v občanském právu postupně nahrazena péčí odbornou či potřebnou. Nová kodifikace občanského zákoníku, zákona č.141/1950 Sb., vznikala za poněkud jiného společenského a politického zřízení a chránila tedy odlišné hodnoty. Občanský zákoník z roku 1964 s pojmem také nepracoval, avšak zakládal na péči náležité a péči odborné, pojem péče

¹⁷ Ibidem: str. 140

¹⁸ RECHBERGER, Thomas. K odpovědnosti správce konkursní podstaty v zákoně o konkursu a vyrovnání se zvláštním přihlédnutím k pojmu náležité a odborné péče v civilním právu. Právní rozhledy. 2008, č. 3, s. 102 - 108)

„PR 3/2008 s. 102 - Beck-online. Home - beck-online [online]. Copyright © 2009 [cit. 26.08.2019]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxa4s7gnpxgzrgaza&groupId=0&rowIndex=0>“

¹⁹ §25 zákona č.58/1906 Sb., Zákon o společnostech s ručením obmezeným

²⁰ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 28

²¹ § 9 odst. 1 zákona č. 239/1924 Sb., zákon o akciových bankách,

řádného hospodáře se objevil až v roce 2001 v kontextu péče při správě cizího majetku.

V otázce práva obchodního si dovoluji zmínit například hospodářský zákoník, zákon č. 109/1964 Sb., stejně tak jako ostatní právní úprava té doby, byl přizpůsobený poměrům tržního hospodářství, které nevyžadovaly ochranu soukromoprávních majetkových vztahů. K jeho zrušení došlo až s příchodem obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb., který přinesl kromě jiného, povinnost jednat s náležitou péčí, která byla později, prostřednictvím novely provedené zákonem č.370/2000 Sb., nahrazena právě povinností jednat s péčí řádného hospodáře.

Obecně lze na základě historických podkladů konstatovat, že péče řádného hospodáře, jakožto objektivní prvek míry péče, započal svou dlouhou cestu v římském právu, a s menšími či většími změnami v terminologii, dle daných společenských a politických okolností, se dostal až do současné právní úpravy, kdy se dle mého názoru jeho aplikace kvantitativně navyšuje, čímž dochází k deklaraci pradávnej potřeby chránit zájmy společnosti a jednotlivců před nepoctivým jednáním a snahou o neoprávněné obohacení.

2 Kontext současného práva

2.1 Náležitá péče a péče řádného hospodáře dle obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb.

Pojem „náležité péče“ byl podstatným požadavkem pro výkon péče jednatele, členy představenstva akciové společnosti, dozorčí radu akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným dle obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb. Komanditní a veřejná obchodní společnost tento požadavek péče neznaly, v zákonem definovaných případech se vyžadovala „odborná péče“, s odkazem na použití ustanovení o mandátní smlouvě v § 66 odst.2 ObchZ, pro plnění povinností statutárních orgánů v souvislosti s rozdělením, splnutím, sloučením a s přeměnou. Důvodová zpráva k pojmu náležité péče hovořila následovně: *„Pravidla pro výkon uvedených povinností by měla stanovit společenská smlouva, ze zákona by však měla vyplývat základní míra péče, kterou je společník povinen zachovávat. Doplněné ustanovení §79a proto určuje, že tato míra péče má být náležitá tj. péče, kterou by bylo možno charakterizovat jako řádnou, obezřetnou, preferující potřeby a zájmy společnosti. Požadavek této míry péče nevyžaduje odbornou kvalifikaci při plnění povinností, které společníkovi náležejí, zahrnuje však jeho péči o to, aby záležitosti společnosti byly vyřízeny co nejlépe. Předpokládá tedy, že společník řádně pečující o záležitosti společnosti dovede rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a dovede tuto pomoc pro společnost zajistit.“²²*

Poněkud nešťastným použitím pojmu odborné péče a péče náležité, které nedalo značné části odborné právní veřejnosti spát, došlo k tomu, že na podkladu dvou různých úrovní péče vznikla rozsáhlá debata, jak trefně upozorňuje J.Vítek: *„Kromě K. Eliáše se k rozdílu mezi pojmy náležitá a odborná péče vyjadřoval*

²² Vláda: Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, č. 370/2000 Dz)

Home - beck-online [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayf6mzxgbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0#>

*snad každý významnější právní teoretik tehdejší doby v oboru obchodního práva.*²³

S ohledem na fakt, že tyto myšlenky mají svou váhu i nyní při posuzování péče odborné a péče řádného hospodáře, si dovolím toto dilema níže analyzovat. Předmětem úvah odborné veřejnosti po tom, co zákonodárce zavedl do obchodního zákoníku pojem náležitá péče, bylo to, jaký je významový rozdíl mezi odbornou péčí, kterou stanovila ustanovení ohledně mandátní smlouvy, a náležitou péčí. Otázkou bylo, zda je náležitá péče benevolentnější, vzhledem k tomu, že zahrnuje subjektivní prvek.

Část odborné veřejnosti zastávající myšlenku profesora Eliáše, se přiklání k tomu, že pojem náležitá péče byl pojmem přísnějším než-li péče odborná. Se závěry, které nám podává judikatura a které budu dále rozvádět v textu této práce, již víme, že ta strana odborného pléna, které souhlasila s názorem profesora Dědiče a tvrdila tedy, že péče odborná je nadstavbou péče náležitá a jako taková je odborná péče požadavkem přísnějším, měla pravdu.

Pojem péče řádného hospodáře byl do našeho právního řádu zaveden novelou obchodního zákoníku prostřednictvím zákona č. 370/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001. Inkorporací tohoto institutu došlo k odstranění rozdílné právní úpravy osobních a kapitálových společností. Faktem je, že pojem náležitá péče ovšem nebyl nikdy prostřednictvím zákona více vysvětlen, proto zde získal prostor rozsáhlý výklad judikatury, na jehož podkladu lze vidět i východiska dnešního institutu výkonu funkce s péčí řádného hospodáře. „Vzhledem k tomu, že v podstatě došlo k zachování původního vymezení náležitá péče, a to i profesorem J. Dědičem, který jednoduše nahradil pojem „náležitá péče“ pojmem „péče řádného hospodáře“²⁴, domnívám se, že jde o více nežli podobné pojmy.

Tento můj závěr podporuje i postoj I. Štenglové, která nejenže nejprve zastává názor, že rozlišovat mezi péčí odbornou a péčí náležitou, nemá zvláštní

²³ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str. 145

²⁴ SIROTKOVÁ, Jana. Povinnost péče řádného hospodáře v obchodním právu | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-pece-radneho-hospodare-v-obchodnim-pravu-48230.html>, Sirotková, 1.6.2007

praktický význam, právě protože členem představenstva, u kterého je vyžadována péče odborná, může být i naprostý neodborník a nelze po něm tedy takovou péči požadovat.²⁵ Následně obdobně jako zmiňovaný profesor Dědič, zamění v „*rámci své autorské práce jednoduše termín péče náležité za péči řádného hospodáře.*“²⁶

To, co tedy zůstalo argumentačně stále aktuální, je otázka standardu péče řádného hospodáře a péče odborné.

S ohledem na další účely této práce, si dovolím uvést, že péče odborná není vyžadována jako součást péče řádného hospodáře, ale je úkolem řádného hospodáře rozpoznat, kdy je jí zapotřebí a zajistit takovou péči ze strany erudovaného profesionála. Souhlasím jednoznačně s argumentací té části odborné veřejnosti, která již v minulosti označovala náležitou péči jako standard nižší než je péče odborná, což potvrzují i v dalších částech této práce a pro tuto teorii hovoří i fakt, že člen voleného orgánu korporace nemůže být odborníkem takzvaně na všechno. Vhodně tuto koncepci podpírá rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008: „*Obecně platí, že člen představenstva nemusí být vybaven odbornými znalostmi, schopnostmi, či dovednostmi, potřebnými pro výkon všech činností, jež spadají do působnosti představenstva. Má-li však člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležité péče (§ 194 odst. 5 obch. zák.) dovodit, že je povinen jej při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat.*“²⁷

Druhá část citace upozorňuje na určité subjektivní zostření, o němž bude řeč dále v této práci, zde si pouze v krátkosti dovolím zmínit, že pokud má reprezentant korporace určité znalosti, nebo zkušenosti, zejména ty, pro které byl do funkce zvolen, je tedy logické, že je ve své funkci má použít, tak aby dostal potřebnému standardu péče.

Profesor Dědič odlišil odbornou péči a péči řádného hospodáře, kdy péče řádného hospodáře nemusí dosahovat kvality odborné péče s tím, že člen

²⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA. *Obchodní zákoník: komentář*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-863-0

²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Stanislav PLÍVA a Miloš TOMSA. *Obchodní zákoník: komentář*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-863-0

²⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006

představenstva musí být odborníkem na řízení korporací, a zajišťovat si informace tak, aby rozhodoval se znalostí věci.²⁸

O znalosti věci, respektive o povinnosti informovaného jednání, budu dále hovořit v textu této práce. Hovoříme-li však o zajištění odborné péče, která se jeví jako nezbytný krok v případě, že si člen voleného orgánu neví rady, domnívám se, že sebereflexe, které je k tomuto kroku zapotřebí, není obvykle členům volených orgánů zcela vlastní.

Novela obchodního zákoníku, provedená zákonem č. 370/2000 Sb., pojem „náležitá péče“ jednoduše nahradila pojmem „péče řádného hospodáře“, přičemž lze v obou případech konstatovat, že se jednalo o obdobně neurčité právní pojmy, jejichž vysvětlení a rozvoj závisel a nadále závisí z velké části na straně soudcovského výkladu práva. Tuto myšlenku predikoval již před mnoha lety také V. Knapp²⁹ svou tezí, že české právo je v mnohém právem soudcovským, k čemuž se přiklání s odstupem času ve své práci i B. Havel³⁰ a konečně i autorka této práce, přičemž právě judikatura k tématu péče náležité, potažmo výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, hraje roli více než významnou.

Výše zmíněné tvrzení a téměř identické pojetí péče ilustruje například Usnesení nejvyššího soudu ze dne 27.3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, takto: *„Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.“³¹*

„Pokud jde o pojem péče odborné, který je uveden v ustanovení § 567 odst.1 zákona č.513/1991 Sb., obchodní zákoník, v tehdy platném znění, zahrnuje povinnost mandátáře jednat profesionálně a při plnění svého závazku vůči mandantovi využívat svých odborných znalostí.“³²

²⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Právo kapitálových obchodních společností: přehled judikatury s komentářem. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2

²⁹ KNAPP, Viktor. Filosofické problémy socialistického práva. Praha: Academia, 1967

³⁰ HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. Právní rozhledy. 2007, č. 11, s. 413

>Home - beck-online [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7geyv6427gqytg&groupIndex=0&rowIndex=0#>

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

³² Ibidem

„Naproti tomu jednání statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu akciové společnosti s náležitou péčí podle názoru dovolacího soudu nevyžaduje, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti postačí základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku. Navíc součástí povinnosti statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu jednat s náležitou péčí je též schopnost rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a případně i povinnost, aby zajistil takovou pomoc.“³³

Závěry z tohoto usnesení budu dále rozvádět i v rámci dalších částí mé práce, za podstatné zde však považuji zmínit zejména závěr, a to že osoba bude o majetek pečovat jako o svůj vlastní majetek. Vzhledem k tomu, že péče řádného hospodáře neznamena pouze majetek chránit a neumenšovat jeho hodnotu, požaduje se také rozmnožování tohoto majetku v maximální možné míře, která je momentálně dosažitelná.³⁴ Péče o vlastní majetek ze strany reprezentanta společnosti, však nemusí být dostatečně pečlivá a zodpovědná, aby došlo k naplnění péče řádného hospodáře. Jsem toho názoru, že uvedenou formulaci „jako kdyby, šlo o jeho vlastní majetek“ je nutné chápat spíše v pojetí subjektivního zostření objektivního standardu, nikoliv však jako případnou možnost vyvinění se za lajdácký přístup k výkonu funkce. Tento názor zastává i B. Havel: *„Pečovat odpovědně a svědomitě jako o vlastní majetek“ je nefunkční metafora, protože standard péče o vlastní majetek nepochybně nezahrnuje plnou správu.*³⁵ A podobně se vyjadřuje i D. Borsík: *„Z hlediska logického výkladu jde o argumentační klam spočívající v tom, že se z nepravdivého předpokladu(hospodář postupuje jakoby spravoval vlastní majetek) odvozuje pravdivý závěr (hospodář je povinen k plné správě), který však z argumentace nevyplývá.“³⁶*

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem

³⁵ HAVEL, Bohumil. Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium, 2010. Téma (Auditorium). ISBN 978-80-87284-11-7., str. 151-152

³⁶ HURÝCHOVÁ, Klára a Daniel BORSÍK, ed. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9

Tato tvrzení vhodně ilustrují i usnesení Nejvyššího soudu ČR a to konkrétně v následujících příkladech:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/ 2006,
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 5 Tdo 515/ 2007,
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/ 2011

2.2 Péče řádného hospodáře dle platné právní úpravy

Právní úprava péče řádného hospodáře prostřednictvím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) navázala na pravidla definovaná obchodním zákoníkem, došlo však k určitým změnám. Péče řádného hospodáře dle § 159 odst.1 zákona č.89/2012 Sb.,(dále jen NOZ) , je základní povinností člena voleného orgánu právnické osoby. Vymezuje povinnost jednat „s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí“ i pro členy statutárních a kontrolních orgánů obchodních korporací. V textu § 52 odst.1 zákona č.90/2012 Sb.,(dále jen ZOK), je zakotveno objektivní pravidlo posuzování péče řádného hospodáře, ale o tom bude pojednáno až v dalších kapitolách mé práce. Dovolím si jen poznamenat, že určitá roztržitost zůstala zachována i po soukromoprávní rekodifikaci.

Institut péče řádného hospodáře obsahuje například tyto povinnosti :

- Povinnost osobního výkonu funkce (§159 odst. 2 NOZ)
- Povinnost zákazu konkurence (§ 109 ZOK)
- Informační povinnost z hlediska vzniku funkce (§46 odst. 2 ZOK)
- Informační povinnost o zániku funkce (§ 155 odst. 1 NOZ)
- Informační povinnost při hrozícím střetu zájmů (§ 54 ZOK)
- Informační povinnost při kontraktačním střetu zájmů (§ 55 ZOK)

3 Vymezení okruhu osob

Pro účely této práce pracuji s premisou, že čitateli jsou pojmy jako právnická a fyzická osoba důvěrně známé, proto se jejich vysvětlení více věnovat nehodlám, za podstatnější považuji osvětlení osob, kterých se povinnost jednat s péčí řádného hospodáře týká a to zejména s ohledem na oblast obchodního práva. V dalším textu si také dovoluji rozebrat obecně zákonem požadované atributy, které jsou imanentní součástí péče řádného hospodáře a lze takové rozumně předpokládat u osoby, která bude povinna si s péčí řádného hospodáře při výkonu funkce počínat. Budu-li vycházet ze zákonné definice „člen voleného orgánu“, pro účely této práce hodnotím jako nejpodstatnější zmínit členy orgánu obchodní korporace, jako například jednatele společnosti s ručením omezeným, členy představenstev, dozorčích rad a správních rad akciových společností, kteří jsou povinni při výkonu své funkce postupovat s péčí řádného hospodáře. *„Taktéž se pravidlo vztahuje na členy dalších volených orgánů, které by případně obchodní korporace vytvářely na základě ujednání svých společníků ve společenských smlouvách.“*³⁷

3.1 Obecné zákonné mantinely pro výkon funkce

Zcela na začátku, při výběru reprezentanta, který je vhodný pro výkon funkce a vedení obchodní korporace, dochází k určitému oddělení zrna od plev a zákonodárce se zde snaží z obsáhlé palety možností vymezit ty nejpříjemnější, prostřednictvím požadavků, které budu dále analyzovat. Znalosti, schopnosti, předchozí zkušenosti, a osobní motivace k výkonu takové funkce, nesmí svou povahou bránit ve splnění podmínky jednání s péčí řádného hospodáře, protože ta není pouhým doporučením, ale taxativně vymezenou povinností. *„Každý člen voleného orgánu právnické osoby je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře. Tato povinnost se vztahuje nejen na statutární orgány, ale na každého člena voleného orgánu (tedy např. i na členy dozorčí rady, na zastupitele obcí či krajů, na členy výboru SVJ, spolky apod.).“*³⁸

³⁷ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 94

³⁸ KNOBLOCHOVÁ, Vladimíra. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník. [online]. 13.07.2014 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.fulsoft.cz/a0n0f>

Jak z výše uvedeného vyplývá, členem voleného orgánu právnické osoby je míněna osoba fyzická, jež se do funkce dostala zvolením, jmenováním, či jiným povoláním. Do této pozice se tedy může dle platných právních předpisů akcentovat pouze osoba, která je plně svéprávná, z čehož plyne požadavek zletilosti – tedy dosažení osmnácti let věku. Dále členem orgánu obchodní korporace nemůže být osoba, která nesplňuje podmínku bezúhonnosti ve smyslu zákona o živnostenském podnikání: „*Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.*“³⁹

Taktéž osoba, u níž nastala skutečnost, která by byla překážkou v provozování živnosti, pod čímž si lze představit například vyhlášení konkursu na majetek právnické či fyzické osoby. Tím ovšem výčet překážek nekončí – vzniká zde určitá informační (oznamovací) povinnost, tedy pokud má být osoba zvolena do funkce, informuje zakladatele, nebo obchodní korporaci, zda ohledně jejího majetku nebo majetku obchodní korporace, v níž působí nebo působila v posledních 3 letech jako člen orgánu, bylo vedeno insolvenční řízení. Pokud dojde k zatažení takové skutečnosti, která zakládá důvody pro nezvolení do funkce, a přesto k tomuto zvolení dojde, vzniká zde stran obchodní korporace nárok na narovnání újmy, která tímto vznikla. Tyto body se vztahují svou působností také na zástupce obchodní korporace, která je členem orgánu obchodní korporace, to ve stejném rozsahu, jakoby šlo o osobu fyzickou. Na zástupce obchodní korporace, která je členem orgánu právnické osoby, se tedy vztahuje požadavek výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, avšak stejně tak důsledky porušení této povinnosti, kterým se budu v dalších kapitolách své práce kromě jiného věnovat. Dále ustanovení o střetu zájmů a nepřípustnosti konkurenčního jednání, o nichž se taktéž zmíním v dalších částech. Pro úplnost si ještě dovoluji doplnit, že pokud skutečně dojde ke zvolení osoby, která není k výkonu funkce plně způsobilá dle zákonných norem, použije se §155 (1) NOZ: „*Byl-li členem voleného orgánu povolán ten, kdo k tomu není podle zákona způsobilý, hledí se na jeho povolání do funkce, jako by se nestalo. Ztratí-li člen voleného orgánu po*

39 § 6, odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

*svém povolání do funkce zákonnou způsobilost být členem voleného orgánu, jeho funkce zaniká; zánik funkce právnické osobě oznámí bez zbytečného odkladu.*⁴⁰

Nejen tyto atributy jsou ochranou obchodní korporace jako celku a vedou tak statutární orgány a jejich členy k naplnění pojmu péče řádného hospodáře.

3.2 Předpoklady a překážky pro výkon funkce s péčí řádného hospodáře

Právní úprava předpokládá určitou míru vědomostí a znalostí obecně u každého. Podle ustanovení §4 NOZ se u každé svéprávné osoby předpokládá „rozum průměrného člověka“ a důvodně očekává „i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností“. Jsou-li podle práva určité následky závislé na vědomosti, je jí podle odst.2 citovaného ustanovení „vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé“. V případě osoby, která se, jak již bylo zmíněno dříve, veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, je míra rozhodných vědomostí a znalostí vymezena obsáhleji. Požadovaná míra péče, se kterou musí jednat, zahrnuje navíc znalosti a pečlivost, která „je s jeho povoláním nebo stavem spojena“⁴¹. Pro členy volených orgánů navíc platí již několikrát zmiňovaný § 159 NOZ, ze kterého plyne nejen závazek vykonávat danou funkci „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí“, ale i odpovědnost v případě nedbalostního jednání, pro toho, kdo při přijetí funkce nebo při jejím výkonu zjistí, že není péče řádného hospodáře schopen a nevyvodí z toho pro sebe důsledky. Jako vhodné vyvození důsledků si představuji řádné složení funkce, které člen voleného orgánu uskuteční v momentě, kdy pocítí, že na takovou činnost jednoduše svými schopnostmi a znalostmi nedostačuje a nemůže tedy plnohodnotně poskytnout korporaci to, k čemu se zavázal. Případně k zavázání se vůbec nedojde a funkci osoba odmítne. Tento krok chce notnou dávku sebereflexe a již zmiňovaný zájem o blaho korporace, což se nedomnívám, že by byl častý jev. Pokud přece jen na odstoupení z funkce dojde, měl by tak učinit bez zbytečného statutár odkladu, neboť v zájmu obchodní korporace nepochybně je, aby funkce členů orgánu byly vykonávány těmi, kteří jsou měřítku řádného hospodáře schopni dostat. „*Otázku doby zániku funkce je možné sjednat ve smlouvě o výkonu funkce, nebo v rámci právního jednání zakladatelského.*

⁴⁰ §155 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴¹ §5 zákona č. 89/2012Sb., občanský zákoník

*Popřípadě je možné, aby jiný, presumuji, že apriori kratší termín než stanovuje zákon, schválil příslušný orgán, popř. aby orgán oprávněný k volbě odstoupujícího člena odvolal ještě před uplynutím jednoho měsíce.*⁴²

Otázkou je, zda je možné přijmout funkci později, v případě, že se osoba odborně či jinak požadovaně dovzdělá. A to takovým způsobem, aby byla plně schopna výkonu funkce s péčí řádného hospodáře. Toto téma je svou abstraktností již za hranicí mantinelů této práce. Osobně se domnívám, že pouze pokud by přidaná hodnota takové osoby byla pro obchodní korporaci naprosto zásadní, dá se zdůvodnit posečkání s výkonem funkce. Na druhou stranu si nemyslím, že je reálné na někoho čekat do doby, než bude funkci schopen vykonávat, protože podnikatelské prostředí je nadmíru dynamické. Jsem toho názoru, že nevzdělaný, či neschopný adept na člena voleného orgánu obchodní korporace by nemohl vykonávat funkci ani částečně, protože by ji již přijímal v rozporu s výše zmíněným. Ovšem bude vždy záležet na benevolenci konkrétní právnické osoby a jejích členů a taktéž na již zmiňované přidané hodnotě člena voleného orgánu, který by musel o stupeň pozdvihnout své předpoklady pro řádný výkon funkce.

A nakonec k přijetí funkce a setrvání v ní navzdory vědomé neschopnosti, se vyjadřují shodně autoři⁴³ I. Štenglová a B. Havel a připomínají tak zásadní nešvar v rámci jednání za obchodní korporaci: „*V opačném případě, pokud dojde k přijetí funkce v rozporu s § 159 odst.1 ObčZ, dochází tak k jednání tzv. bílého koně – tedy převzetí funkce „na oko“ bez předpokladu jejího skutečného řádného výkonu.*“⁴⁴ V tomto kontextu je třeba připomenout závěry Nejvyššího soudu učiněné při aplikaci obchodního zákoníku.⁴⁵

⁴² § 59 odst. 5, zákona č. 90/2012, zákon o obchodních korporacích

⁴³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 152, bod 4

⁴⁴ Rozhodnutí HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2.

⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 26. 6. 2007 sp. zn. S 29 Odo 387/2006

4 Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře

Péče řádného hospodáře je základní povinností člena voleného orgánu dle §159 odst. 1 NOZ, hovoříme tedy o poctivosti, nezbytné loajalitě a potřebných znalostech. ZOK doplňuje úpravu obsaženou v NOZ o měřítko péče, kterou by vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v obdobném postavení v obdobné situaci.

Stejně jako jiné i česká právní úprava vychází ze vztahu principal – agent, kterým se označuje vztah mezi společníky, kteří svěřili korporaci svůj majetek, své investice na straně jedné a členy výkonného orgánu obchodní korporace na straně druhé, jakožto osoby pověřené s tímto majetkem nakládat, rozumně využívat obchodní příležitosti a dále realizovat cíle v souladu s nejlepšími zájmy korporace.⁴⁶

Tato dualita v praxi způsobuje značné potíže, zejména s ohledem na to, že výkonný orgán je v silném postavení, kdy sám volí z mnoha možností a není neobvyklé, že se setkává se situacemi, kdy může získat výhody a přilepšení zejména pro svou osobu. Autonomie v rámci řízení, kterou je výkonný orgán nadán, snadno vybízí ke zneužití postavení pro vlastní prospěch. Prostřednictvím právní úpravy se tak korporaci dostává ochranného prvku – tedy požadavku postupovat při zajišťování záležitostí společnosti s péčí řádného hospodáře - jednat v zájmu korporace, řádně, pečlivě, informovaně, chránit majetek a pokud možno jej rozšiřovat.

Ekvivalentem tohoto ochranného prvku, vzhledem k určitému dojmu zvýšené přísnosti, kterou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře bezesporu u mnoha osob vyvolává, je štít ve formě pravidla podnikatelského úsudku.⁴⁷ Jedná se inkorporační novinku, kterou nám přinesl zákon o obchodních korporacích, a o které bude blíže pojednáno v další části této práce.

Péče řádného hospodáře v sobě pojí více pojmových znaků, než by se na první pohled mohlo zdát a i o těchto bude dále pojednáno. Základními povinnostmi jsou zejména „duty of loyalty“ (povinnost loajality) a „duty of care“

⁴⁶ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 92

⁴⁷ §51 odst. 1, zákona č. 90/2012, zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

(povinnost péče). Obě výše zmíněné fiduciární povinnosti v sobě zahrnují rozsáhlé podmnožiny. J. Vítek pak zmiňuje další, které jsou spojovány s principem loajality, nebo respektive jsou jeho složkami či podmnožinou - zákaz konkurence, zákaz sebe obchodování, a zákaz „tzv. insider trading“.⁴⁸

S ohledem na to, že k rozvedení mnoha pojmových znaků v této práci ještě dojde, a k nástinu jiných již došlo, vymeším se v této kapitole pouze na vybrané z nich. Je však vhodné upozornit, že vzhledem k provázanosti celého institutu se budou složky s největší pravděpodobností prolínat.

Potřebnými znalostmi řádného hospodáře se dají dovozovat takové znalosti, které jsou potřebné k řádnému výkonu funkce. Vyvstává samozřejmě otázka, jakou úroveň znalostí musí člen orgánu mít, aby vyhověl kritériu péče? *„Řádný hospodář musí disponovat takovými znalostmi a schopnostmi, aby byl schopen rozpoznat, kdy je odborné posouzení zapotřebí, a takové posouzení zajistit.“*⁴⁹

Jak už bylo řečeno, nelze být odborníkem ve všech oblastech, se kterými se člen voleného orgánu setká, kdyby tomu tak bylo, znamenalo by to nepřiměřenou míru tlaku, který už i tak je značný. Při čemž není výjimkou, když si k zajištění jistých odborných činností povolá člen voleného orgánu pomoc ve formě třetí osoby - právníka, účetní, daňového poradce atd. Zde se uplatňuje zdravá sebereflexe a schopnost rozpoznat situaci, na kterou osoba objektivně znalostmi a zkušenostmi nedostačuje a tak se poohlédne po odborné radě jinde. *„Postup člena představenstva akciové společnosti s péčí řádného hospodáře nepředpokládá, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti stačí základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku. Navíc péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost člena statutárního orgánu rozpoznat, že je nutné odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu, a zajistit takovou pomoc.“*⁵⁰ Komu by se mohlo zdát, že by se tímto krokem mohl člen představenstva snažit přesunout odpovědnost za

⁴⁸ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str.243

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. 3. 2005 sp.zn. 8 Tdo124/2005

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 18. 10. 2006., sp.zn. 5 Tdo 1224/2006

řádný výkon funkce na někoho jiného, mýlil by se. V tomto ohledu je důležité zmínit, že potřebnými znalostmi nejsou míněny znalosti odborné, ledaže by to bylo sjednáno (nikoliv nutně výslovně, ale třeba i popisem dovedností a vlastností, které jsou od člena orgánu očekávány). Rozdíl mezi řádnou péčí a péčí odbornou ostatně deklaruje i výše zmíněné usnesení NS, k čemuž považuji za vhodné doplnit, že péče odborná je kvalitativně péče vyššího řádu, předpokládá, že odborník jakožto profesionál je vybaven příslušnými odbornými znalostmi, řádný hospodář být profesionálním odborníkem nemusí, ale musí být schopen si takového obstarat, když tomu bude třeba. Nic to ovšem, dle mého názoru, nemění na faktu, že v celé řadě situací, které v rámci fungování a vedení obchodní korporace nastanou, by bylo více než-li vhodné, postupovat s péčí odbornou. Proto se domnívám, že smlouva o výkonu funkce mezi korporací a dotčeným členem voleného orgánu by mohlo k dobru obou obsahovat také situace, kdy je třeba postupovat s péčí odbornou a nikoliv jen potřebnou.

T. Dvořák vymezil pojem péče řádného hospodáře jako vědomou rozhodovací činnost, uskutečněnou na základě dostatečných informací, konanou v dobré víře ve prospěch právnické osoby bez preferování vlastních soukromých zájmů, opírající se o racionální základy, vykonávanou odborně, po všech stránkách profesionálně, při zachování povinné mlčenlivosti.⁵¹

Výkon funkce s péčí řádného hospodáře určuje míru péče, je objektivním prvkem, standardem jednání, který „*nebere v úvahu osobní charakteristiky jednotlivých členů orgánů, nýbrž výkon jejich funkce posuzuje jednotným, na nich nezávislým měřítkem. Chápání péče řádného hospodáře jako objektivního kritéria zohledňuje, že k výkonu funkce jsou potřebné určité znalosti, dovednosti, zkušenosti, které musí mít shodně všichni členové orgánů, neboť se ocitají v totožné situaci – řídí podnikatelský subjekt zaměřený na získávání výnosu v konkurenčním prostředí tržního hospodářství.*“⁵²

⁵¹ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 2

⁵² POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 93

4.1 Terminologické zamyšlení

Ačkoliv se to může zdát nepodstatné, nedá mi to, abych se nepozastavila nad terminologií. Péče řádného hospodáře, stejně jako například z římského práva již zmiňovaná péče otce rodiny, mi osobně neasociuje ani prostředí podnikatelské, natož prostředí konkurenční. Naopak dochází zde k asociaci hospodáře zemědělce, poklidného, pracovitého, ale zdržujícího se v rámci možností v bezpečí stereotypních aktivit a vyznávajícího filosofii „raději vrabec v hrsti nežli holub na střeše“. Jak jsme tedy dospěli k tomu, že tohle bude ten pravý pro obchodní prostředí?

Jak velice vhodně v této věci konstatuje na historickém podkladu Čech: *„Když kupříkladu v Německu při tvorbě akciové úpravy v roce 1884 diskutovali, jak ideál péče pojmenovat, neboli jaký typ osobnosti postavit podnikatelskému světu za vzor pro určení kvality povinné péče v akciové společnosti, pojem otce rodiny („Hausvater“) rázně odmítli. Poukázali na fakt, že „model otce rodiny“ zahrnuje zkušenost a obezřetnost v běžných úkonech občanského prostředí, představuje tedy správce spíše konzervativního (opatrného). Pro poměry práva obchodního, čili světa podnikatelského ho nepokládali za vhodný. I proto raději zvolili termín řádný obchodní vedoucí („ordentlicher Geschäftsleiter“), aby optimálnímu nositeli takové péče mohli projektovat jiné vlastnosti, třeba právě pokud jde o přístup k rizik, typickému a nezbytnému pro specifický svět obchodní.“⁵³*

J. Vítek rozvádí úvahu, zda se tedy péče řádného hospodáře nemá v obchodním právu při odpovědnosti statutárních orgánů nazývat péčí řádného jednatele, řádného člena představenstva, či např. řádného manažera. Osobně se také přikláním k názvosloví, které by více akcentovalo obchodní prostředí, avšak chápu, že zákonodárce se snažil o jakési obecné vymezení kvality péče, které by bylo pochopitelné a přijatelné pro všechny jichž se týká a to nejen v prostředí

⁵³ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. 11 KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>,

obchodních korporací, další diferenciaci by tedy pravděpodobně byla již na závadu.⁵⁴

4.2 Dostatečná informovanost

Být dostatečně informován je jednou z povinností péče řádného hospodáře. Ačkoliv se to může zdát jako jednoznačná povinnost, hranice toho, co je „dostatečné“ v rámci informovanosti je poněkud nezřetelná. Jisté je, že pouze pečlivé a informované jednání je způsobilé být ku prospěchu korporace. O pečlivosti však rozhodně nemůže jít v situaci, kdy se reprezentant o záležitosti obchodní korporace nezajímá.

Na povinnost být informován, potažmo jednat informovaně, je třeba nahlížet v širších okolnostech a na podkladu judikatury. Domnívám se, že být dostatečně informovaný člen voleného orgánu totiž v sobě zahrnuje spíše vlastní aktivitu reprezentanta obchodní korporace, než opačnou povinnost nechávat se od ostatních informovat. Je třeba se aktivně zajímat, doptávat a kontrolovat.

Už jsem v rámci této práce zmínila povinnost jednat se znalostí věci, což lze chápat jako logický požadavek a podmnožinu jednání řádného hospodáře. Jedna část je ovšem znalost jakožto odbornost, vědomosti získané studiem, nebo praxí a druhá část je povinnost být dostatečně informován o tom, co se děje v nitru korporace, jíž jsem součástí. Jak zdůrazňuje P.Čech: „*standard péče řádného hospodáře přitom zahrnuje i povinnost být informován o průběžných výsledcích hospodaření obchodní korporace.*“⁵⁵

A v případě nejistoty, nebo nevědomosti, si přizvat pomoc odbornou. Vše výše zmíněné lze podřadit pod tzv. informované jednání, jak ilustruje níže uvedený rozsudek NS: „*Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na*

⁵⁴ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str. 141

⁵⁵ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>, Petr Čech, str. 15

*jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí. Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatele byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.*⁵⁶

O splnění povinnosti jednat v souladu s dostatečným množstvím informací ohledně skutkového stavu, pojednává jako o jedné z podmínek splnění, také pravidlo podnikatelského úsudku. S povinností opatřit si potřebné znalosti, počítá toto pravidlo do té míry, že umožňuje zproštění viny u toho, kdo prokáže, že jednal informovaně. Avšak „pokud se člen orgánu úmyslně informacím vyhýbá, bylo by absurdní, aby následky svého jednání nenesl.“⁵⁷

Jednání v zájmu společnosti je třeba hodnotit vždy ad hoc, ale domnívám se, že je logicky třeba se zájmem společnosti průběžně seznamovat, protože ten se může v běhu času měnit. Tedy je třeba být informován o zájmu korporace.

Nabízí se přirozeně otázka, jaké množství informací je již příliš velké? Příliš nízká nasazená laťka by mohla být demotivační, respektive by člen statutárního orgánu nemusel cítit potřebu být až tak docela řádně informován. Být však absolutně informovaný, také nepovažuji za reálně možné. Nejde o všechny dostupné informace, ale uplatňuje se tu požadavek efektivity – rozhodnutí musí být připravena pečlivě, a musí spočívat na pokud možno, co nejširší informační základně. Jedná se také o prostou racionalitu, kdy by bylo kupříkladu neekonomické, zajistit si několik drahých znaleckých posudků a ještě najmout služby advokáta, když by k rozhodnutí nakonec ani nedošlo. A v neposlední řadě je třeba jednat s dobrou vírou, že jsem řádně informována a podkladů jsem si zajistila nikoliv minimum, ale dostatek. Samostatnou složkou je čas, který jsem věnovala tomu, abych jakožto řádný hospodář erudovaně dospěla k řádnému rozhodnutí, na což upozorňuje i J. Kožiak: „je často třeba rozhodovat se rychle na základě dostupného souboru informací, který je často omezený. Přílišná

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016 sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

⁵⁷ HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2, str. 246

*pečlivost a úzkostlivost ze strany manažerů je často společnosti spíše na škodu – pozdní rozhodnutí je často horší než špatné rozhodnutí.*⁵⁸

4.3 Obhajitelný zájem

Vzhledem k vysokému počtu osob, které na obchodní korporaci a jejím řízení participují, není možné, aby byl sledován a prosazován pouze jeden zájem. Ačkoliv to není žádoucí, názory, postoje a cíle společníků se zcela jistě liší a minimálně po určitou dobu každý sleduje svůj individuální zájem. A nakonec navzdory obecnému mínění, zájem obchodní korporace není automaticky zájem majoritního společníka, což se v praxi často mísí. Napříč právními řády se prolínají dva modely, každý založený na jiném principu. Domnívám se, že je podstatné zmínit, že zájem právnické osoby není to samé jako zájem společníků právnické osoby. Obchodní korporace je právnická osoba, v jejíž struktuře a každodenním fungování figurují mnohdy desítky až stovky zájmů, ať už přiznaných či skrytých a nejpodstatnějším je ten zájem, nebo účel, za kterým byla založena. Pro účely této práce budu dále pracovat s tvrzením, že obchodní korporace je založena za podnikatelským účelem, protože účel jako takový přímo ovlivňuje zájem korporace – pokud by byla založena za veřejně prospěšným účelem, nedomnívám se, že by se uplatňovaly tytéž priority, jako kdyby byla založena za účelem generování zisku.

4.3.1 Shareholder value

Prvním z nich je shareholder value, původem z angloamerického prostředí, dnes už z větší části přežitý princip, který říká, že hlavní důraz má být kladen na ekonomické zájmy společníků obchodní korporace, tedy jinak řečeno – vedení obchodní korporace má prioritizovat profit svých společníků. Kupříkladu růst hodnoty akcií v rámci akciové společnosti, zájem společnosti je tak plně ztotožněn se zájmy akcionářů a platí jasná kritéria v systému rozhodování.⁵⁹

⁵⁸ KOŽIAK, Jaromír. Business judgment rule v České republice. Dny práva 2011 – Days of Law 2011 [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012, ISBN 978-80-210-5911-5 (soubor) 9788021047334. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

⁵⁹ SIGMUNDOVÁ, M.; JANÁK, M.; LOMNICKÝ, R.; BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. *Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-411-4, str. 46

Zajímavým v tomto kontextu je případ *Dodge v. Ford Motor Co.*, který poměrně jasně ilustruje, co je zájmem společnosti v rámci koncepce *shareholder value*.⁶⁰

John F. Dodge a Horace E. Dodge, jakžto minoritní akcionáři, zažalovali Henry Forda, držícího majoritní podíl akcií, za to, že s pomocí jeho dominantního vlivu nedošlo na vyplácení vysokých dividend, ačkoliv byla společnost zisková a mohla si to tedy dovolit. Ovšem Ford měl v plánu reinvestovat do výroby levnějších vozidel a zároveň tak navýšit mzdy svých zaměstnanců. Navzdory tomu, že se toto rozhodnutí zdá z dnešního pohledu minimálně pochybné, soud v Michiganu se přiklonil na stranu minoritních akcionářů a konstatoval, že důvodem založení obchodní společnosti je výše zmiňovaný profit akcionářů a to je tedy také hlavní zájem, který mají sledovat ředitelé společnosti.⁶¹

4.3.2 Stakeholder value

Druhý model, tzv. *stakeholders value* je princip, při němž se uplatňuje koncepce zainteresovaných osob. Obchodní korporace uplatňující tento model bere v potaz i své zaměstnance, věřitele a zákazníky. Nejsou to tedy výhradně společníci se svými vklady, kteří jsou bernou mincí celé korporace, ale také spokojení zákazníci, zaměstnanci a uspokojení věřitelé. Oproti prvnímu modelu je tento vskutku idealističtější. Sleduje zisk, ale zároveň splňuje další bezpočet morálních atributů, například dopady rozhodnutí z dlouhodobého hlediska, jak na obchodní korporaci, tak na životní prostředí, budování vztahů s dodavateli, nastavuje a dodržuje vysoký standard, jak v rámci obchodního vedení, ale i všech ostatních vztahů, včetně dopadu na komunitu, ve které korporace funguje. *Stakeholders value* se uplatňuje zejména v EU, zájem společnosti je tedy dán kromě zájmu akcionářů i zájmy třetích osob.⁶²

⁶⁰ *Dodge v. Ford Motor Co.*, 170 N.W. 668, 204 Mich. 459 – CourtListener.com. Non-Profit Free Legal Search Engine and Alert System – CourtListener.com [online]. Dostupné z: <https://www.courtlistener.com/opinion/3528000/dodge-v-ford-motor-co/>

⁶¹ *Dodge v. Ford Motor Co.*, 170 N.W. 668, 204 Mich. 459 – CourtListener.com. Non-Profit Free Legal Search Engine and Alert System – CourtListener.com [online]. Dostupné z: <https://www.courtlistener.com/opinion/3528000/dodge-v-ford-motor-co/>

⁶² SIGMUNDOVÁ, M.; JANÁK, M.; LOMNICKÝ, R.; BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. *Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-411-4, str. 46

Zcela se ztotožňuji s názorem J. Bejčka: „*Už jen z jazykového hlediska (natož pak z hlediska obsahového a z hlediska účelu zjevně sledovaného zákonem), si nelze představit, že řádný hospodář se chová tak, že nejedná za všech okolností v zájmu společnosti, jejíž záležitosti spravuje.*“⁶³

Jak jsem již zmínila, je zásadní, aby byl reprezentant obchodní korporace tzv. bdělý vůči zájmu korporace a o zájmu korporace informovaný. Je jeho povinností pečlivě se zasazovat o splnění cílů a naplnit tak povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Vhodným příkladem jednání v obhajitelném zájmu korporace je rozhodnutí takové, kdy se jednatel rozhodne nevymáhat pohledávku za dlužníkem, protože ví (jedná informovaně), že vymahatelnost by byla mizivá a náklady na vymožení by převýšily výnosy.⁶⁴

4.4 Pravidlo podnikatelského úsudku

Člen voleného orgánu musí stejně, jako doposud, při výkonu funkce postupovat s péčí řádného hospodáře, ale vzhledem k tomu, že je péče řádného hospodáře již zákonem vymezena, je porušení takové péče výrazně přísnější než dříve. ZOK však na druhou stranu balancuje tuto přísnost zavedením pravidla podnikatelského úsudku, v §51 (1): „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou*“⁶⁵. Jeho podstatou je stanovení kritérií, jejichž splněním, se jednající osoba nejen vyhne sankci za případnou způsobenou újmu, ale také nedojde k porušení povinné péče. Pravidlo obchodního úsudku slouží jako tzv. bezpečný přístav. Jsou-li splněny jeho předpoklady, odpovědnost jistě nevznikne.⁶⁶

⁶³ BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. Právní rozhledy. 2007, č. 17, s. 613 - 624)

Home - beck-online [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7ge3v6427gyytg&groupIndex=18&rowIndex=0#>

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30. 03. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009

⁶⁵ §51 odst. 1, zákona 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

⁶⁶ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str. 220

Pravidlo podnikatelského úsudku bylo do našeho právního řádu zařazeno až s rekonstrukcí soukromého práva, nic to ovšem nemění na faktu, že soudy jeho určitý odraz v praxi již používaly. „Pravidlo podnikatelského úsudku v § 51 ZOK vychází z předpokladu, že při podnikatelské činnosti musí manažer podstupovat určitou míru podnikatelského rizika.“⁶⁷

Výše citované rozhodnutí deklaruje fakt, že k posouzení, zda člen orgánu porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, nelze přistupovat automaticky a pouze prostřednictvím formálního zhodnocení výsledku tohoto jednání. Je třeba zohlednit celou řadu okolností, bez jejichž znalosti není možné učinit jednoznačný závěr, zda rozhodnutí bylo v souladu s péčí řádného hospodáře. Není zde vyžadována odpovědnost za výsledek, nýbrž se jedná o kritérium, kterým je třeba nahlížet na celý rozhodovací proces.

To, že není pravidlo podnikatelského úsudku nic zcela nového a je třeba jen posuzovat vždy na pokladu veškerých známých faktů potvrzuje i J. Lasák.⁶⁸ Kdo nic neriskuje, nic nemá, chtělo by se poznamenat. Ovšem na tuto frázi se skrze optiku řádného hospodáře nahlíží ve zcela odlišném světle. Je zcela nepopíratelné, že moderní, dynamické a vysoce konkurenční prostředí obchodních korporací nestrpí dlouho žádného hráče bez trochy odvahy. Ale jen odvaha nestačí. „Klademe-li na schopnosti členů statutárních orgánu stále vyšší tlak, musíme jim dát také prostor pro to, aby mohli svá rozhodnutí racionalizovat a mohli se pro futurum vyhnout negativním následkům, které nebyli s to předpokládat nebo ovlivnit.“⁶⁹

Jak jsem již v předchozích kapitolách zmiňovala - pro řádné spravování obchodní korporace není lojalita jen prázdný pojem, co víc, v našem odborném kontextu je jedním z ochranných štítů. Pokud dojde v důsledku jednání orgánu obchodní korporace ke škodě, navzdory tomu, že statutár jednal informovaně,

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009

⁶⁸ LASÁK, Jan. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekonstrukce. | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

⁶⁹ HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. Právní rozhledy. 2007, č. 11, s. 413

>Home - beck-online [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7geyv6427gqytg&groupIndex=0&rowIndex=0#>

s dobrou vírou v nejlepším zájmu společnosti, s použitím adekvátních znalostí, schopností a zkušeností, s přiměřenou mírou rizika a stejně nedošlo ke zhodnocení jeho podnikatelského záměru, ba naopak – tento počín se stal pro právnickou osobu ztrátovým, neponese vinu za následek. Aplikace pravidla podnikatelského úsudku však má své jasně stanovené mantinely, typicky se jedná o situace ve kterých lze prokázat, že osoba jednala neloajálně – tedy ve svém vlastním zájmu. Výjimky, které nejsou pravidlem podnikatelského úsudku chráněny, uvádí J. Vítek jako takové při nichž „*v přijatém rozhodnutí hrál roli podvod, konflikt zájmů nebo jiné porušení zákona, nebo dle některých precedentů, pokud nedostatek v rozhodování členů statutárního orgánu musel dosáhnout úrovně podvodu, či hrubé nedbalosti.*“⁷⁰

Vlastní zisk, užitek, obohacení, zlepšení postavení, cokoliv co nemá souvislost se zájmem korporace, ale výhradně s užtkem osoby jednající, nebo osob, které jej kupříkladu do funkce dosadili, nebo dosadit pomohli, je vůči business judgement rule zcela nepřipustné a hovoří celkově i proti péči řádného hospodáře. V takovém případě nelze pravidlo podnikatelského úsudku úspěšně aplikovat a osobu vyvinit, ba naopak. Je třeba, aby nesla následky svého počínání, ale k tomu se více až v dalších částech mé práce.

Z výše uvedeného vyvozují, že jakýkoliv odklon v rámci vedení korporace, ať už k přílišnému riskování, nebo naopak k vyhýbání se riziku ve snaze zabránit ztrátám, ale zároveň nepřipustit tím ani případné generování zisku, je nežádoucí. Zlatou střední cestu, ale v každém individuálním případě bude muset určit a zhodnotit soud. Čímž se dostávám k dalším podnětným otázkám a to, jakým způsobem bude soud posuzovat pochybení v rámci výkonu funkce? Na základě čeho bude rozhodovat, že k pochybení došlo? A nakonec, je vůbec vhodné, aby soudce posuzoval podnikatelské postupy a záměry?

Domnívám se, že pokud by zákonodárce explicitně vymezil odpovědnost členů statutárních orgánů za negativní výsledek jejich rozhodnutí, ačkoliv oni by během procesu přijetí podnikatelského rozhodnutí jednali s péčí řádného

⁷⁰ VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6., str. 219

hospodáře, výsledkem by bylo rapidní snížení jakékoliv ochoty podstupovat rozumné podnikatelské riziko, v čemž se mnou souhlasí i J. Lasák.⁷¹

4.4.1 Test pravidla podnikatelského úsudku

Rozhodování korporace je podmíněno několika faktory. Naprosto nejzásadnějším, dle mého názoru, je aktuální situace, které je zcela jedinečná, neopakovatelná a jednoznačně vyžaduje individuální posouzení. Pokud budeme chtít použít ekonomický model, spokojíme se s pojmem nákladů, výnosů a rizik. Při čemž mezi těmito atributy musí být vzájemná úměra. Výkladový slovník pod pojmem risk nabízí: „*Nebezpečí nepředvídatelné ztráty nebo nezdaru při určité aktivitě, nebo v určité situaci v důsledku nepříznivých okolností, často při omezené znalosti podmínek, nebo při změně podmínek.*“ Podle subjektivního přístupu k riziku se pak podnikatelé dělí na ty, kteří inklinují k ochotě podstoupit větší riziko (*risk lovers, risk seekers*), a ty, kteří dávají přednost menšímu výnosu s menším rizikem (*risk averters*).⁷²

Porušení povinnosti péče může založit nejen nedbalé či neuvážené rozhodnutí, ale také absence rozhodnutí, jak ilustruje zahraniční judikatura.⁷³ Na jednu stranu je tedy možné riskovat nepřiměřeně, opačným extrémem je neriskovat vůbec. Opět se tedy dostáváme k optimální střední míře, na pomyslné pomezí mezi oběma krajními póly, jak uvádí P.Čech, „*výkyv na tu či onu stranu charakterového spektra se jeví jako nežádoucí, a tudíž – případně až – protiprávní.*“⁷⁴

Výrazně rizikové jednání, které by mělo za následek předvídatelný neúspěch, by zakládalo oprávněnou domněnku, že jednání bylo činěno bez řádného zvážení, bez dostatku znalostí, informací, zkušeností, nebo s ohledem na

⁷¹ LASÁK, Jan. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace. | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

⁷² FIALOVÁ Helena, FIALA Jan. *Ekonomický výkladový slovník, 9. vydání*, Praha A Plus Česká republika, 2011, ISBN 978-80-903804-5-5, str. 142

⁷³ In Re Walt Disney Co. Derivative Litigation, 907 A.2d 693 – CourtListener.com. Non-Profit Free Legal Search Engine and Alert System – CourtListener.com [online]. Dostupné z: <https://www.courtlistener.com/opinion/2393941/in-re-walt-disney-co-derivative-litigation/>

⁷⁴ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. 11 KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>

vlastní profit, a rozhodně ne v dobré víře. V takovém případě, kdy jednání orgánu právnické osoby vyvolává sérii zneklidňujících otázek, přichází na řadu moc soudní a „tzv.“ test podnikatelského úsudku.

Při posuzování, zda se pravidlo podnikatelského úsudku použije, nebo nikoliv, dochází k aplikaci několika podmínek, které lze souhrnně označit jako test business judgment a patří mezi ně nejčastěji, že musí jít o jednání v dobré víře, v zájmu korporace a na informovaném základě. V praxi dochází i k aplikaci víceprvkových testů, které zahrnují například nezainteresovanost na výsledku jednání, nebo skutečnost, že nejde o plýtvání zdroji společnosti. Při aplikaci pravidla podnikatelského úsudku také může dojít k přenosu důkazního břemene na žalobce, který je povinen prokázat, že v daném případě jsou dány důvody pro neaplikaci doktríny business judgement. O přenosu důkazního břemene na žalobce a podmínek, za nichž je tento přenos možný, bude pojednávat samostatná část této práce.

4.4.2 Business judgement rule

Hlavní inspirací pro pravidlo podnikatelského úsudku v našem právním prostředí bylo business judgement rule, přesto oproti originálnímu pojetí vykazuje tuzemský vzorek jistou podstatnou diferencí. Aplikaci tohoto pravidla ilustrují již notoricky známé zahraniční rozsudky.⁷⁵

Pro úplnost si dovoluji uvést stručný pohled do historie „BJR“. Původem z judikatury amerického státu Delaware, pracuje s premisou, že nelze po managementu korporace spravedlivě požadovat, aby nesl odpovědnost za veškerá rizika svého jednání. *„Soud nebude vznášet svůj vlastní názor na to, co je či není řádným podnikatelským úsudkem, pokud statutární orgán jednal na informovaném základě, v dobré víře a v čestném přesvědčení, že tak činí v nejlepším zájmu korporace.“*⁷⁶

⁷⁵ Rozsudek spolkového soudního dvora ze dne 21.4.1997 spis.zn.IIZR 175/95 „ARAG/Garmenbeck“, viz. také Smith v. Van Gorkom :: 1985 :: Delaware Supreme Court Decisions :: Delaware Case Law :: Delaware Law :: US Law :: Justia. US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations :: Justia Law [online]. Copyright © 2019 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/delaware/supreme-court/1985/488-a-2d-858-4.html>

⁷⁶ Aronson v. Lewis :: 1984 :: Delaware Supreme Court Decisions :: Delaware Case Law :: Delaware Law :: US Law :: Justia. US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations :: Justia Law [online]. Copyright © 2019 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/delaware/supreme-court/1984/473-a-2d-805-4.html>

Není obtížné najít totožné prvky podnikatelského úsudku s originálním Business judgement rule: „*Americká doktrína vyžaduje dodržení povinnosti jednat s péčí a opatrností (Duty of diligence), která spočívá v povinnosti jednat s (řádnou péčí), a opatrností (prudence), Některé státy, například New York, vykládají potřebnou míru jejich péče a opatrnosti „jako kdyby to činili ve vlastní věci“.* Jiné státy a RMBCA (Revised Model Business Corporation Action Act) požadují, aby to bylo v dobré víře, v míře jakoby běžně opatrná a pečlivá osoba ve stejném postavení jednala v podobné situaci a způsobem, o němž by jednající mohl rozumně předpokládat, že je v nejlepším zájmu korporace. Pokud ředitel či výkonný funkcionář jednal v rámci své funkce při podnikání v souladu s těmito požadavky, není odpovědný za svá rozhodnutí.“⁷⁷

Přesto však je třeba upozornit na výrazný rozdíl a tím je přenesené důkazní břemeno. Může se zdát, že jde o jisté odlehčení tíhy již tak předdimenzovaných ramen našeho řádného hospodáře, ale pravdou je, že dosáhnout tohoto odlehčení nebude tak snadné jako v USA, čehož si povšiml již J. Lasák.⁷⁸

4.5 Nezbytná loajalita

Loajalita (z franc. loyauté a z lat. legalitas, zákonnost) znamená věrnost, praktickou ochotu jednotlivce či skupiny osob dodržovat závazky vůči osobě nadřízené, vůči organizaci, instituci nebo i přesvědčení.⁷⁹

Výkon funkce s péčí řádného hospodáře je těžko identifikovatelný, neuchopitelný a subjektivně pojímaný podobně jako jedna z povinností, nebo chcete-li pojmových znaků, který jej doplňuje, a tím je povinnost zachovávat loajalitu. Dá se tedy říci, že pokud jsem řádně informována, po znalostní stránce dostatečně vybavena a dostanu se jako řádný hospodář do situace, která objektivně vyžaduje využití mých znalostí, potřebné péče a schopností a já těchto atributů nevyužiji, jednám vůči korporaci neloajálně. Zákonodárce v rámci nové úpravy nešetřil vzosnými termíny jako je čestnost, poctivost, řádnost, loajálnost,

⁷⁷ BOHÁČEK, Martin. *Základy amerického obchodního práva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-685-3, str. 176

⁷⁸ LASÁK, Jan. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace. | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

⁷⁹ Loajalita – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Loajalita>

věrnost a mnoho dalších, osobně se domnívám, že místy může být toto názvosloví až matoucí, protože nejde pouze o abstraktní pojmy ilustrující vzosné ideály, ale o skutečná měřítka jednání, právně vynutitelná, postižitelná a deklarovaná. Co je to vlastně nezbytná loajalita podle našeho právního řádu?

Loajalitu můžeme vnímat nejen jako postoj vůči korporaci, věrnost vůči stanoveným cílům a preferenci objektivního zájmu – zájmu korporace, před zájmem vlastním, ačkoliv by vlastní zájem byl pro danou osobou jednoznačně více přínosný. Z širšího pohledu vzato –jakýkoliv zájem, ať už se jedná o osoby blízké, členy orgánu, kteří osobu do statutáru zvolili, nebo ji jakkoliv dopomohli, či zájem společníků, je vždy podřízen zájmu právnické osoby jako takové. To ke komu mám být člen orgánu obchodní korporace vlastně loajální bylo již rozebráno v předchozí kapitole této práce.⁸⁰

Loajalita je jedním z kritérií péče, je v zásadě neopominutelná, protože při její absenci vzniká odpovědnost. Podstatnou část této práce věnuji průniku loajality, pečlivosti, řádné péče, zákonných mantinelů a přirozenému riskantnímu chování, které vede mnohdy k tvorbě zisku. Není možné ze strany zákonodárce omezit míru podnikatelského rizika na minimum, jinak řečeno – mohlo by to zcela nebo minimálně částečně ochromit obchodní prostředí.

Pokud by došlo k tomu, že by reprezentant obchodní korporace nejednal podle svých odborných znalostí, tedy, že by měl potřebné informace a schopnosti k provedení určitých úkonů, které by využití těchto atributů vyžadovaly, a on by tak neučinil a těchto znalostí by nevyužil, jednalo by se o jednání neloajální. Tedy o jednání porušující jeden z principů užívaných v kontextu výkonu funkce s péčí řádného hospodáře.

Osobně se ztotožňuji s názorem profesora Eliáše, který popisuje loajalitu jako „*stálý zřetel a důraz na zájmy společnosti, a umění držet jazyk za zuby tam, kde se to patří*“.⁸¹ Z tohoto názoru lze vyvozovat, že součástí loajality je také mlčenlivost o věcech, které se týkají vnitřních záležitostí korporace, či by mohly korporaci poškodit. Povinnost loajality byla dříve upravena obchodním

⁸⁰ Viz. kapitola 4.3, Obhajitelný zájem

⁸¹ ELIÁŠ, K; POKORNÁ, J; DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. Vyd. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 305

zákoníkem a to konkrétně v §194 odst. 5, současná právní úprava zmiňuje povinnost jednání s nezbytnou loajalitou právě v §159 (1) NOZ. Pod tou si lze představit zejména povinnost „neškodit společnosti, nepomlouvat ji, aktivně podporovat účel společnosti, odvracet škody, které společnosti hrozí, upřednostnit zájmy společnosti před svými, participovat na nezbytných vnitřních změnách, vyžaduje-li to naléhavě zájem společnosti a nezneužívat většinové nebo menšinové postavení ve společnosti.“⁸²

Odpověď poskytuje rozhodnutí Nejvyššího soudu, ačkoliv se jedná o rozhodnutí založené na již neplatném obchodním zákoníku, dovozená povinnost nepozbývá svůj význam ani v kontextu současné právní dikce: „*Součástí náležité péče je mimo jiné i to, že člen představenstva dává při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil, a nenechá se při výkonu funkce tímto akcionářem ovlivňovat.*“⁸³

Z tohoto rozhodnutí jasně vyplývá, že loajalita se vztahuje zejména k zájmům společnosti. Nemusí to být ale nutně pouze k nim, podle S. Černé je možné, aby akcionáři pociťovali loajalitu i k sobě navzájem s ohledem na fakt, že vzájemný vztah mezi akcionáři vyplývá z účasti ve společnosti.⁸⁴ Sledují tedy stejný zájem a tím je naplnění cíle, k němuž byla společnost založena, zachování jejich stanov a respektování oprávněných zájmů. Osobně se domnívám, že loajalitu zcela jistě lze pociťovat k širokému spektru osob, ale vždy se jedná o loajalitu založenou na osobním pocitu, který by mohl v konečném důsledku poškodit zájmy korporace jako celku. Z tohoto důvodu a na základě poznatků judikatury, kdy přednost zájmu korporace je zcela jednoznačná, se spíše přikláním k názoru profesora Eliáše⁸⁵, který tvrdí, že loajalita se v první řadě týká vztahu společníka ke společnosti, nikoliv k ostatním společníkům z důvodu jimi různě

⁸² SIGMUNDOVÁ, M.; JANÁK, M.; LOMNICKÝ, R.; BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, ISBN 978-80-7380-411-4, str. 51

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008

⁸⁴ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1

⁸⁵ ELIÁŠ, K. Širší kontext § 56a obchodního zákoníku a poznámky k němu (Zákaz zneužití práva se zřetelem k možnostem postihu zneužití soukromých oprávnění akcionáře proti akciové společnosti). *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformy. Sborník ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky ve dnech 6.-8. 2. 2007 v Průhonických u Prahy*. Praha: UK, 2007, s. 105

utvářených skupin, které mohou svou účastí ve společnosti sledovat různorodé a navzájem se rozcházející zájmy.

Povinnost loajality se může jevit jako jednoznačná, ale ve svém výsledku se jedná o značně rozsáhlý pojem. Vztahuje-li se na mě povinnost být loajální, znamená to, že musím aktivně podporovat účel společnosti, neškodit jí, odvracet případné škody, které jí mohou hrozit, upřednostnit zájem společnosti před mým zájmem soukromým.

Výjimkou není ani participace na vnitřních změnách, pokud to vyžaduje naléhavě zájem společnosti a dá-li se to po mně spravedlivě požadovat. Nesmím zneužívat své postavení ve společnosti, ať většinové či menšinové. Dá se ovšem logicky dovodit, že pokud jsem účastna na společnosti, která je spíše kapitálová, bude mé sepjetí se společností nižší a odvislé od množství mých akcií, naproti tomu má loajalita v případě účasti v osobní společnosti bude významně vyšší.

4.6 Mlčenlivost

Člen statutárního orgánu má širokou paletu povinností, ale povinnost mlčenlivosti lze zařadit mezi ty jednoznačně nejdůležitější. Mlčenlivost, je dle mého názoru, jen jedním z projevů loajálního chování. Zcela se tedy ztotožňuji s J. Vítkem, který zařazuje tuto povinnost jako atribut přímo vyplývající z povinnosti loajality. Profesor Eliáš tuto povinnost zmiňuje jako „*umění držet jazyk za zuby tam, kde se to patří.*“⁸⁶

Povinnost mlčenlivosti vyžaduje, stejně jako povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, obdobnou ne-li stejnou míru sebereflexe a poznání, co je a není vhodné, správné a pro korporaci objektivně přínosné.

Dříve byla povinnost mlčenlivosti inkorporována v obchodním zákoníku §194 odst. 5: „*zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.*“⁸⁷

V současnosti není povinnost mlčenlivosti zákonem definovaná, ale lze ji bez

⁸⁶ ELIÁŠ, Karel, Jarmila POKORNÁ a Tomáš DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-048-5, str. 305

⁸⁷ §194 odst. 5, zákona č. 90/2012, zákon o obchodních korporacích

problémů dovodit z výše zmíněné povinnosti loajality, která má poměrně široké rozpětí.

Jak jsem již výše zmínila, péče řádného hospodáře má již v našem právním prostředí určitou tradici, povinnost mlčenlivosti není v tomto ohledu žádnou výjimkou. Ovšem v NOZ není mlčenlivost jako součást jednání explicitně vymezena tak, jak tomu bylo dřív v rámci OBCHZ. Navzdory tomu, se jak Dvořák⁸⁸, tak Mancelová⁸⁹ shodují, že je stále třeba zachovávat mlčenlivost ve věcech, které to svou povahou vyžadují. Z logiky věci se také domnívám, že je-li mlčenlivost součástí loajality, vyzrazení informací, které mohou způsobit společnosti újmu je chováním v rozporu s péčí řádného hospodáře. Povinnost zachovávat mlčenlivost se tak vztahuje na skutečnosti, které se osoba dozvěděla při výkonu své funkce. Můžeme mezi ně tedy zařadit know how, nejrůznější obchodní tajemství, ať už finančního či výrobního charakteru, obvykle jsou takové informace nejlépe charakterizovatelné svým dopadem – tedy pokud by se takový druh sdělení dostal na veřejnost, způsobilo by jeho prozrazení škodu. NOZ je definuje jako „*konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastníky zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*“⁹⁰ Významným rozdílem, na který považuji za vhodné upozornit, je odpovědnost za způsobenou a možnou škodu. V obchodním zákoníku bylo explicitně uvedeno, že ke vzniku odpovědnosti stačila možnost způsobení škody, nikoliv její reálný vznik. ZOK úpravu mlčenlivosti neobsahuje a obsah se tedy dovozuje z obecného ustanovení NOZ, které definuje odpovědnost za porušení povinnosti mlčenlivosti až v momentě vzniku škody.

Členové dozorčího či statutárního orgánu obchodní společnosti jsou povinni zachovávat mlčenlivost vůči všem osobám, které stojí mimo korporaci, ale i uvnitř. Výjimku netvoří ani ti, díky kterým byla daná osoba do funkce zvolena, společníci, nebo akcionáři. Za důležité považuji zmínit, že člen voleného orgánu se v důsledku vděčnosti za zvolení do funkce, může cítit mnohým lidem

⁸⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-755-1, str. 118

⁸⁹ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 33

⁹⁰ § 504 zákoná 89/2012 Sb., občanský zákoník

zavázán a tak jim poskytnout na oplátku více informací, než by bylo vhodné, nebo rozumně obhajitelné.

I zde však může nastat taková situace, kdy je třeba zvážit, zda sdělení určitých informací není bezvýhradně nutné k výkonu dalších zákonných povinností, samozřejmě za současného splnění principu proporcionality, kdy je výhradně na zvážení toho určitého člena voleného orgánu, zda je třeba sdílet veškeré předmětné informace, tak aby splnil svou povinnost.

Zánikem funkce člena voleného orgánu dojde i k zániku povinnosti mlčet o důvěrných informacích a skutečnostech. Pokud však existuje mezi členem a obchodní korporací smlouva o výkonu funkce, která explicitně vymezuje povinnost mlčenlivosti, je dobře možné, že povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení účasti ve statutárním nebo dozorčím orgánu.⁹¹

⁹¹ ČERNÝ, Pavol. Povinnost mlčenlivosti členů volených orgánů kapitálových obchodních společností | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-mlcenlivosti-clenu-volenych-organu-kapitalovych-obchodnich-spolecnosti-105124.html>

5 Delegation povinností

V dnešní době dynamického růstu není prakticky možné, aby jedna osoba zvládala všechny úkony s péčí řádného hospodáře zcela sama. Respektive může to zkusit, ale pravděpodobně by se nejednalo o nic jiného než o další případ vyhoření. Z tohoto důvodu dochází k delegaci části povinností na jiné osoby – obchodní ředitele, finanční ředitele, účetní, poradce, právníky, stavební inženýry a jiné odborníky. Bylo by mylné domnívat se, že tímto krokem se orgán právnické osoby zbavuje také své plné odpovědnosti jednat s péčí řádného hospodáře, jak ve svém rozhodnutí konstatoval Nejvyšší soud: *„povinnost péče řádného hospodáře se vztahuje pouze na členy představenstva a na členy dozorčí rady, pouze oni jsou také podrobeni odpovědnosti. V případě, že dotčená osoba byla pouze zaměstnancem společnosti v postavení obchodního ředitele, se na ni co do povinností při výkonu této funkce a odpovědnosti za porušení této povinnosti, vztahovala příslušná ustanovení zákoníku práce.“*⁹²

Z tohoto soudního rozhodnutí lze dovodit, že postup s péčí řádného hospodáře by se měl projevit již při pečlivém a svědomitém výběru osob, na něž bude část úkolů delegována, s přihlédnutím k faktu, že zásadní odpovědnost zůstává stále na bedrech člena orgánu právnické osoby. Aby se například jednatel společnosti s ručením omezeným při delegaci svých povinností mohl skutečně zbavit části své odpovědnosti, musí zde dojít k prokázání, že vynaložil veškerou nezbytnou péči, kterou od něj lze spravedlivě požadovat a že výsledný stav je tedy zcela mimo jeho zavinění. K tomuto jí mají sloužit tři zásady, které se uplatňují při vertikální delegaci povinností - *curia in eligendo, instruendo a custodiendo*. *Curia in eligendo* neboli péče při výběru osoby - pod tímto si lze představit například prověření kvalifikovanosti a zkušeností aspiranta, jako fázi první. Následně zde figuruje péče při zadávání úkolů a řízení vybrané osoby, tedy *curia in instruendo* neboli vymezení úkolu, jemuž se bude vybraná osoba věnovat, a poslední, avšak vysoce podstatná, je péče při dohledu nad výkonem svěřených úkolů, tedy, kontrola toho, jakým způsobem jsou úkoly plněny – *curia in custodiendo*. Výše zmíněné pouze potvrzuje rozhodnutí Nejvyššího soudu, který rozhodoval ve věci delegace povinností na podřízeného následovně: *„člen*

⁹² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2010, sp.zn. 29 Cdo 3376/2009

*představenstva spoluodpovídá za rozhodnutí představenstva, jímž přeneslo část výkonu své pravomoci na třetí osobu, a to především za výběr této osoby s ohledem na její odborné schopnosti, znalosti a způsobilost svěřené úkoly řádně plnit. Pověřením třetí osoby se představenstvo nezabývá povinností sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou svěřené činnosti prováděny.*⁹³

Optikou toho, co již bylo v rámci mé práce řečeno, mnohdy se lze dostat do situace, kdy si člen voleného orgánu není jistý postupem, rozhodnutím, nebo jen nemá dostatečné informace, či znalosti o konkrétním tématu. Jeho povinností, tak aby byl zachován výkon funkce s péčí řádného hospodáře, je si tyto atributy obstarat. Přijetí funkce nepokládá automaticky rovnítko k odborným znalostem v každé oblasti.

Tento názor potvrzuje i judikatura: „*Řádný hospodář nemusí nutně sám mít všechny odborné znalosti potřebné pro posouzení určité záležitosti. Musí však disponovat takovými schopnostmi a znalostmi, aby byl schopen rozpoznat, kdy je odborné posouzení zapotřebí a takové posouzení zajistit.*“⁹⁴

*„Postup člena představenstva akciové společnosti s péčí řádného hospodáře nepředpokládá, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti postačí základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku. Navíc péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost člena statutárního orgánu rozpoznat, že je nutná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a zajistit takovou pomoc.“*⁹⁵

Nabízí se otázka, zda je člen voleného orgánu odpovědný za pochybení příslušného odborníka, kterého si sám přizval na pomoc, když zjistil, že jeho vlastní znalosti a schopnosti nejsou odpovídající? Na tuto otázku opět podává odpověď judikatura, která nedovozuje odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře, pokud člen voleného orgánu postupoval podle špatné rady profesionála v oboru, kterému sám nerozuměl. Rozhodující zůstává fakt, že si

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.3.2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005

⁹⁴ HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2, str. 238

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 16.10. 2009, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006

tohoto profesionála přizval a řešením tohoto problému jej pověřil, velmi dobře takovou situaci ilustruje rozsudek Nejvyššího soudu ČR týkající se případu, kdy advokátka sepsala absolutně neplatnou smlouvu: „Závěr odvolacího soudu, podle něhož nemá-li jednatel pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce potřebné odborné znalosti, je povinen zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti má, přičemž součástí péče řádného hospodáře je schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá, shledává Nejvyšší soud správným. Jestliže tedy žalovaný, jakožto jednatel žalobkyně, uzavřel smlouvu o poskytování právních služeb s advokátkou, tj. osobou odborně způsobilou posoudit právní aspekty převodu nemovitosti, přičemž předmětem smlouvy byl závazek advokátky „poskytnout žalobkyni právní služby ve věci vyhodnocení nabídek veřejné soutěže na prodej zemědělské haly a sepsání kupní smlouvy na tuto nemovitost a zastupování před katastrálním úřadem“, jednal (v tomto ohledu) s péčí řádného hospodáře (za předpokladu, že neměl, s ohledem na dostupné informace, žádné důvody pochybovat o odborné způsobilosti advokátky). Bylo pak povinností advokátky, rozpoznat, že jde o případ, na který dopadá ustanovení §196a odst.3 ObchZ, jehož porušení má za následek neplatnost smlouvy o převodu nemovitosti.“⁹⁶ K tomuto konstatuje P. Čech, že: „Sebelepší podřízený, advokát, či znalec sotva dobře poradí či zařídí, nedostane-li se mu odpovídajících pokynů, cílů, zadání, pravdivých a úplných vstupních informací apod.“⁹⁷ Je tedy podstatné zmínit, že povinnost k řádnému vedení není opominutelnou složkou delegace a je nezbytně nutné, aby k ní bylo přistupováno odpovědně.

Všechny tři složky delegace je třeba naplnit současně, v případě, že kterákoliv z nich bude opomenuta, toto opomenutí automaticky zakládá domněnku porušení péče řádného hospodáře. Co do subjektivní míry péče, aplikuje se zde stejné pravidlo o individuálním posouzení jako v případě posuzování ostatních záležitostí spravovaných s povinností péče, tudíž tak jak bude výběr, zadání úkolu a kontrolu provádět člen představenstva nad ekonomickým poradcem, v případě, že má sám ekonomické vzdělání, bude

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2000, sp. zn. 29 Cdo, 2531/2008

⁹⁷ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. 11 KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>,

posuzováno odlišně od těch členů představenstva, kteří toto vzdělání nemají. Předpokládá se totiž, že stejně vzdělaný, v oboru zkušený člověk, poskytne stejně zaměřenému odborníkovi lepší podklady, součinnost a lépe posoudí jeho nasazení v rámci svěřeného úkolu, než by to dokázal člen představenstva s péčí objektivního řádného hospodáře, který by subjektivně nemohl v žádném případě dostát standardu delegace, který přináší kolega s přidanou hodnotou odborného vzdělání nebo praxe. „*Může se tedy skutečně stát, že za výběr, vedení, či kontrolu odborného poradce ponese odpovědnost právě jen tento člen představenstva. Ostatní se odpovědnosti zprostí poukazem na to, že při aplikaci základních vlastností požadovanému „střednímu standardu“ dostáli, když i ideální řádný hospodář by si nepočínal lépe.*“⁹⁸

Pro stanovení odpovědnosti za způsobenou škodu, bude v každém konkrétním případě třeba rozlišit, zda si byl člen voleného orgánu obchodní korporace vědom, že pomoc či radu odborníka potřebuje, či zda se domníval, že něco takového mu není zapotřebí a jednal tedy na vlastní pěst bez požadované péče řádného hospodáře.

Delegace povinností není tedy to samé jako delegace odpovědnosti, a člen voleného orgánu korporace se nezabývá odpovědností ani v dalším případě žádosti o pomoc a tím je žádost o udělení pokynu v rámci obchodního vedení.

5.1 Žádost o udělení pokynu v rámci obchodního vedení

V případě, že člen orgánu nechce přímo využít možnosti delegace povinností na jiné osoby, a chce se ujistit, jakou cestou se vydat, je možné vznést dotaz na vyšší místa v rámci korporace. V případě kapitálových společností může člen statutárního orgánu požádat nejvyšší orgán korporace o udělení pokynu, který má pomoci s obchodním vedením. Navzdory této možnosti není sdílením podnikatelského rozhodování nijak dotčena samostatná odpovědnost jedince za rozhodování s péčí řádného hospodáře. Tedy ačkoliv přijme statutární orgán plně stanovisko navrhané nejvyšším orgánem korporace, stále za jeho použití

⁹⁸ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. 12 KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>,

odpovídá zcela sám a nerozdílně, tedy domnívám se, že se jedná spíše o jakousi poradní činnost ze strany nejvyššího orgánu korporace.

Zákon nám říká, že nikdo není oprávněn udělovat statutárnímu orgánu kapitálové obchodní společnosti pokyny týkající se obchodního vedení, čímž ovšem není dotčena výjimka žádosti o pokyn nejvyššího orgánu. §51 odst. 2 ZOK: *„Člen statutárního orgánu kapitálové společnosti může požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení; tím není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“*⁹⁹

Jako první ze sporných výkladů se zde nabízí termín „člen statutárního orgánu“, dá se zde vyvodit, že stanoví-li zákon, že si udělení pokynu může vyžádat člen statutárního orgánu, nikoliv statutární orgán, znamená to tedy, že žádost může podat každý člen statutárního orgánu, a to i bez toho, že by o tomto podání orgán zákonným způsobem rozhodl. I. Štenglová se k výše zmíněnému vyjadřuje shodně: *„Soudím, že je stěží možné dospět k závěru, že poskytnutí možnosti požádat o udělení pokynu i jen jednomu členu statutárního orgánu je v rozporu se smyslem §51 odst. 2 ZOK. Naopak je, podle mého názoru, naprosto v souladu s účelem a smyslem uvedeného ustanovení umožnit členovi statutárního orgánu, který byl při rozhodování tohoto orgánu přehlasován, a je přesvědčen, že rozhodnutí orgánu je chybné, a jeho důsledkem by mohla být následná újma, společnosti, upozornit na takové rozhodnutí nejvyšší orgán a dát mu možnost uvedené rozhodnutí zvrátit. Jde tedy mimo jiné o nástroj, s jehož pomocí může člen statutárního orgánu, který dle svého nejlepšího vědomí považuje rozhodnutí statutárního orgánu za špatné, a který se nespokojí jen s tím, že si zajistí alibi zaznamenáním toho, že hlasoval proti tomuto rozhodnutí podle §194 odst.2 a §440 odst. 3 ZOK, dostát povinnosti péče řádného hospodáře a aktivně proti – dle svého přesvědčení chybnému – rozhodnutí zakročit.“*¹⁰⁰

I. Štenglová i B. Havel se dále domnívají, že *„vyžádání si pokynů o obchodní vedení není součástí obchodního vedení, ale nástrojem, umožňujícím členovi nebo členům statutárního orgánu zabránit v jednání, které poškozuje*

⁹⁹ § 52 odst. 2, zákona 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

¹⁰⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 154

společnost“.¹⁰¹ S čímž zásadně nesouhlasí P. Šuk, který se domnívá, že „rozhodnutí ohledně žádosti o pokyn je součástí obchodního vedení. Je-li statutární orgán kolektivní a není-li jeho působnost rozhodovat ve věcech obchodního vedení rozdělena podle §156 odst. 2 ObčZ, musí o podání žádosti o udělení pokynu rozhodovat ve sboru (§156 odst.1 ObčZ, §194 odst.2, § 440).“¹⁰² Autorka této práce se plně ztotožňuje s předchozím názorem I. Štenglové a dodává, že pokud by došlo k zániku práva jednotlivce projevit svůj názor na základě toho, že by musel jednat ve sboru a v tomto případě tedy neakcentovat problematickou otázku, v níž má důvodné podezření ohledně zájmu korporace, či jiných rozporuplných atributů, nedošlo by k naplnění významu uvedeného odstavce zákona.

Nicméně i pokud dojde zákonným způsobem k udělení pokynu, stále je zde platná povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Je nezbytné, aby formulace žádosti o udělení pokynu byla taktéž zcela korektní a nebyla jen strohou formulací s neurčitou otázkou na základě nekonkrétních podkladů. Znamená to, že i v tomto případě musí řádný hospodář postupovat dle zákona. Tzn. V první řadě musí zaslat pozvánku na zasedání valné hromady §184, odst. 1, ZOK: „*Termín konání valné hromady a její pořad se společníkům oznámí písemně nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání, neurčí-li společenská smlouva jinak; součástí pozvánky je i návrh usnesení valné hromady.*“¹⁰³ Tento návrh by měl obsahovat jakým směrem se bude jednání ubírat, tedy návrh usnesení a zdůvodnění tohoto návrhu dle ustanovení §407 odst. 1, písmeno f ZOK.

Ačkoliv se problematika formulace žádosti o pokyn může jevit jako zcela triviální, může snadno odhalit slabá místa člena voleného orgánu a poukázat tak na možnou nedbalost v jeho počínání již od počátku přijetí funkce, což blíže popisuje I. Štenglová: „*Zcela obecnou formulací by ostatně člen statutárního orgánu přinejmenším projevils svou nekvalifikovanost, spíše by ale bylo třeba na jeho postup nahlížet podle druhé věty § 159, odst.1, ObčZ tak, že dospěl-li člen statutárního orgánu k závěru, že je nezbytné položit valné hromadě takto bezradně*

¹⁰¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání.* V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 153

¹⁰² ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání.* V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 154

¹⁰³ § 184 odst. 1, zákona 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

formulovanou otázku, musel nejpozději v okamžiku, kdy tento záměr pojal, zjistit, že není schopen jednat s péčí řádného hospodáře a vyvodit z toho důsledky. Neučiní-li to, povinnosti k náhradě případné újmy společnosti se ani plněním pokynu valné hromady nezproští.“¹⁰⁴

Nabízí se úvaha nad tím, jak vlastně může být žádost formulována a co musí obsahovat? Domnívám se, že pokud má stále být dodržena péče hodna řádného hospodáře, logicky si nemohu jako člen voleného orgánu kapitálové společnosti dovolit předložit jakýkoliv záměr, který by způsobil ve výsledku korporaci újmu, ať už majetkovou či nemajetkovou. Dovožuji tedy, že mohu pokládat jen takové otázky, které budou komparovat podobně výhodná řešení, ale v žádném případě nemohu žádat o pokyn v rámci většího zla, tedy dvou či více alternativ, kdy při výběru kterékoliv z nich valnou hromadou dojde pro společnost k nevýhodným následkům.

Co se vázanosti pokynem valné hromady týče, bude-li autorka práce vycházet z doposud jmenovaných faktů, člen voleného orgánu nebude vázán takovým pokynem, který by byl protizákonný, nebo pokynem, jehož splněním by došlo k porušení péče řádného hospodáře. Pokud bude osoba postupovat dle práva a dle pokynu valné hromady, v souladu se standardem péče řádného hospodáře, a nedojde k takovému výsledku, který by on a nejvyšší orgán korporace v dobré víře a na základě dostupných informací a podkladů očekávali, nebude za výsledek odpovědný člen voleného orgánu, který si pokyn vyžádal. Dostane se tedy tímto jednáním do již zmiňovaného bezpečného přístavu. To, aby se do něj úspěšně doplaval, však nevyžaduje to, aby si o pokyn požádal, potřebné je pouze, aby jednal v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře.

¹⁰⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 156

6 Objektivní pojetí povinné péče

V obecné rovině zákona je dáno, že v případě, kdy se má posuzovat, zda člen voleného orgánu jednal podle stanoveného pravidla, použije se komparace s jinou, rozumně pečlivou osobou, která se nacházela v obdobném postavení obdobného orgánu obchodní korporace. Rozumně pečlivá osoba ovšem svou definici v zákoně postrádá, dovolím si tedy v tomto případě opět dovozovat, že tato imaginární osoba v sobě nezahrnuje subjektivní pohledy na rozumné a pečlivé jednání. To, co se nemusí jevit autorce této práce jako pečlivé a rozumné, nemusí optikou čitatele nutně znamenat to samé, jinak řečeno – jde tedy o obecně vnímaný standard jedince v obdobné situaci, se kterým se má jednání konkrétního člena orgánu komparovat.

Zákonodárce dává tedy možnost přihlédnout k případu, který vykazuje totožné prvky a porovnat, zda bylo jednání shodné, či rozdílné k pravidlu péče §52 ZOK: „*Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci, vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.*“¹⁰⁵ Zajímavé zde je, že zákonodárce požaduje pečlivost pouze rozumnou, nikoliv výbornou, či nadstandartní, což je dle mého názoru projevem určité benevolence, domnívám se tedy, že zákonodárce si plně uvědomuje složitost a provázanost struktur obchodní společnosti a přiznává fakt, že jednání jménem korporace, není jedinou funkcí, kterou musí jednající orgán vykonávat, a tudíž nežadá maximum, ale přijatelný průměr péče. Znamená to tedy, že každé jednotlivé posouzení bude vycházet z velmi individuálních okolností daného případu. Požadavek na výkon funkce je nutno chápat jako požadavek na určité jednání, nikoliv jako přímou odpovědnost za výsledek jednání, z odpovědnosti za výsledek se reprezentant může vyvázat právě tím, že je schopen prokázat, že jednal informovaně, pečlivě a loajálně vůči zájmům korporace, ačkoliv výsledkem tohoto jednání nebyl úspěch.

Domnívám se tedy, že takto je stanovena imaginární laťka výkonu funkce, která je požadována po každém členu voleného orgánu, při jejímž nesplnění může

¹⁰⁵ § 52 zákona 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

vzniknout odpovědnost. Vzhledem ke zmiňovanému principu loajality si dovolím připomenout, že pokud je osoba nadána speciálními znalostmi, zkušenostmi, nebo schopnostmi, a lze po ní spravedlivě požadovat, aby těchto využila v rámci výkonu své funkce, objektivní povinná péče se o tuto jeho znalost navyšuje a laťka tak automaticky stoupá výš, dochází tak k určitému „subjektivnímu zostření“. ¹⁰⁶ Situace, kdy k použití znalostí či schopností nedojde, ačkoliv tomu tak mělo být, budou analyzovány v kapitole týkající se porušení této povinnosti.

Za poslední a však neméně zajímavý příspěvek v rámci této problematiky si dovoluji uvést úvahu S. Mancelové o tom, že ZOK nestanoví výslovně, že člen orgánu má vynaložit standard péče řádného hospodáře, jaký by vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v obdobné pozici, ale že se k této péči jiné rozumné osoby jenom přihlédne. Ztotožňuji se s jejím tvrzením, že tato formulace vytváří prostor pro dvojí výklad a následnou aplikaci daného ustanovení v jednotlivých případech, protože je rozdíl v tom, zda zákon stanoví, že standard jiné rozumně pečlivé osoby má být dodržen, nebo zda se k němu přihlédne jenom jako k dalšímu standardu, vedle již stanovené péče řádného hospodáře. Otázkou tedy je, zda jednání může být posouzeno jako jednání v souladu s péčí řádného hospodáře v případě, že tato péče nebude absolutně odpovídat standardu péče jiné rozumně pečlivé osoby v obdobném postavení a v obdobné situaci. Prakticky by to tedy znamenalo, že ze strany zákonodárce by docházelo k aplikaci dvou standardů péče. ¹⁰⁷

Navzdory tomuto argumentu, dle mého názoru už ze samotné definice a koncepce povinnosti péče řádného hospodáře v NOZ vyplývá, že se jedná o určitý minimální standard jednání, který by v dané situaci a v daném postavení ideální osoba řádného hospodáře dodržela, která je osobou rozumně pečlivou, a vždy se bude jednat o obvyklý standard jednání v obdobné situaci a v obdobném postavení.

¹⁰⁶ HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2, str. 241

¹⁰⁷ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 23

6.1 Subjektivní pojetí povinné péče

Povinnost péče řádného hospodáře může být vystavěna na objektivním, nebo subjektivním přístupu, popř. na jejich vzájemné kombinaci. Objektivní model péče se uplatňuje u nás již dlouhodobě a bylo o něm pojednáno více v předchozí kapitole této práce, pro zjednodušení si jen dovolím uvést, že v rámci aplikace objektivního modelu dochází ke komparaci s fiktivním řádným hospodářem.

Na druhé straně subjektivní model péče je postaven na požadavku stejné míry péče, kterou osoba věnuje vlastním, soukromým záležitostem. Neznamená to však, že pokud je člověk ve správě svých záležitostí lajdák, bude k němu právo shovívavější, než k někomu, kdo se o své záležitosti stará svědomitě a pečlivě. Ovšem je-li v zásadní otázce osoba odborníkem, který svým vzděláním nebo zkušenostmi navýší pomyslný standard, posuzuje se i to, zda své znalosti a zkušenosti využil při výkonu své funkce.

Hovoříme zde o případné odbornosti, kterou je kupříkladu člen představenstva povinen využít v případě, že se dostane do situace, ve které to po něm lze spravedlivě požadovat. Samozřejmě pokud nějakou takovou odbornou znalost, schopnost, nebo dovednost má. „*Zákonodárce to sice vysloveně neuvádí, ale standard péče řádného hospodáře by měl být vykládán tak, že kromě objektivního měřítko v podobě jednání jiné, přiměřeně odpovědné osoby v daném postavení, zahrnuje i jednání osoby v daném postavení s danými vlastnostmi, jakými disponuje konkrétní člen představenstva.*“¹⁰⁸

Je otázkou, zda nebude pro člena voleného orgánu i navzdory tomuto vzdělání například v oboru právním, lepší i přes tento fakt, zajistit odbornou pomoc. Kupříkladu služby advokáta na sepsání smlouvy a zajistit si tím tak kvalitnější alibi v případě pochybností, s jakou mírou péče postupoval při výkonu své funkce. Dozajista bude však od něj očekáván vyšší standard při výběru, vedení, předání informací a kontrole advokáta, než od jiných, méně erudovaných kolegů. Subjektivizovaný standard péče by u tohoto kupříkladu jednatele byl o

¹⁰⁸ DĚDIČ, Jan. LASÁK, Jan. Právo kapitálových obchodních společností: přehled judikatury s komentářem. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2

stupínek vyšší nežli u ostatních reprezentantů dané korporace, kteří by měli vzdělání jiné nežli právní.

Osobně se však ztotožňuji s názorem J. Vítka a S. Mancelové, a tedy že je třeba vždy brát v potaz i proměnlivé okolnosti případu a nepaušalizovat to, co paušalizovat ani není vhodné zejména s ohledem na to, že se případ od případu okolnosti a podmínky liší a je tedy třeba vždy vidět i subjektivní stránku věci.¹⁰⁹

Ovšem v rámci zachování právní jistoty je třeba zajistit pevné mantinely, jak uvádí J. Bejček: „*Z povahy obchodních společností vyplývá spíše objektivní standard požadavků na výkon funkcí, které nelze přizpůsobovat a měnit podle toho, kdo se právě ve funkci nachází.*“¹¹⁰

¹⁰⁹ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 37 shodně. VÍTEK, Jindřich. *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6

¹¹⁰ BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. Právní rozhledy. 2007, č. 17, s. 613 - 624
Home - beck-online [online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7ge3v6427gyytg&groupIndex=18&rowIndex=0#>

7 Porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře

Považuji za důležité zmínit, že obsáhlý, popisný výčet porušení povinností a jejich důsledků není účelem této práce a tato problematika se již dočkala značného rozboru ze stran odborné veřejnosti, takže se zde omezím na podstatné, nebo určitým způsobem zajímavé instituty, případně závěry, jež nám podává judikatura.

Za předpokladu, že dojde k porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře tam, kde je takové jednání zákonem nařízeno, přichází na řadu důsledky porušení, které jsou poměrně rozsáhlé:

- Ručení za dluhy korporace věřitelům dle ust. § 159 odst.3 NOZ
- Povinnost vydat prospěch korporaci dle ust. § 53 odst.1 ZOK
- Povinnost k náhradě škody na podílu dle ust. § 213 NOZ
- Povinnost vydat získaný prospěch při úpadku korporace dle ust. § 62 ZOK
- Diskvalifikace člena dle ust. § 63 ZOK
- Povinnost k náhradě újmy dle ust §2894 NOZ
- Zvláštní případy ručení dle § 66 odst.2 ZOK, ust § 68 ZOK, ust § 324 odst.3, §368 odst.3, § 545 odst.2 ZOK

V případě porušení péče řádného hospodáře, odpovídá tento člen voleného orgánu za újmu způsobenou porušením povinnosti. Posouzení vzniku takového nároku se řídí obecnými zásadami platnými pro vznik nároku na náhradu újmy, což znamená, že je nutné, aby zde bylo protiprávní jednání, vznik újmy a existence příčinné souvislosti mezi vznikem újmy a porušením povinnosti.

Náhrada újmy je právně zakotvena v NOZ v § 2894 a násl., kde je odlišena náhrada újmy nemajetková a náhrada újmy na jmění. Povinnost nahradit újmu na jmění je přítomna vždy, oproti tomu povinnost nahradit újmu nemajetkovou pouze, když to stanoví zákon. Přičemž v § 3 odst. 2 ZOK je výslovně uvedeno: *„Ukládá-li tento zákon povinnost nahradit újmu, postihuje škůdce i povinnost*

nahradit nemajetkovou újmu.“¹¹¹ Vhodným případem takové nemajetkové újmy je poškození dobrého jména společnosti.

Je vhodné zmínit nejen odpovědnost majetkovou, ale také odpovědnost trestní, která zde vzniká při porušení povinnosti při správě cizího majetku dle §220 TrZ.¹¹²

Taktéž se může jednat o porušení povinnosti v rámci insolvenčního řízení dle § 99 a §100 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Rozsáhlá odpovědnostní paleta by měla sloužit spíše jako motivační prvek pro řádný výkon funkce s péčí řádného hospodáře, není jistě záměrem zákonodárce člena voleného orgánu odradit, což v podstatě dokázal i inkorporací pravidla podnikatelského úsudku, o němž již byla v této práci řeč.

7.1 Posuzování soudem

Ve světle poznatků v této kapitole vyvstává otázka, se kterou jsem se hojně setkávala i prostřednictvím odborných příspěvků, a to zda je vhodné, aby podnikatelská rozhodnutí zkoumal soud. Je nepopiratelné, že pozice toho, kdo má posuzovat správnost podnikatelského rozhodování a přitom vykonává pozici zcela odlišnou, je velice těžká. A. Hámorská v této věci konstatuje: „*Soudce, jakožto osoba nevzdělaná v oblasti řízení podniku, není sto posoudit, zda konkrétní rozhodnutí mělo nebo nemělo být přijato.*“¹¹³

V podobném duchu konstatuje i T. Sokol: „*Soud hodnotí postavení někoho, kým sám nikdy nebyl. Soudce může být řidičem motorového vozidla, a tak mít představu o této problematice, ale s největší pravděpodobností nebyl radním, zastupitelem, neřídil firmu.*“¹¹⁴

Shodují se s T. Vyoralovou, že takové úvahy přirozeně akcentují potřebu nehodnotit ex post chybné rozhodnutí. Možností je si zajistit v rámci soudu znalce, což může vést k rozpačitosti, a je stále na soudní praxi, aby našla

¹¹¹ §3 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

¹¹² Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

¹¹³ HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. Obchodně právní revue. 2012, č. 9, s. 251

¹¹⁴ SOKOL, Tomáš, Trestní odpovědnost za pochybení při správě cizího majetku v důsledku důvěry ve správnost odborné expertizy, Sborník přednášek z odborné konference Právo ve veřejné správě. 2017

rozumnou konkordaci mezi užíváním znaleckého zkoumání a vlastní specializací.¹¹⁵

Je třeba, aby soud hodnotil skutkový stav v době, kdy bylo činěno rozhodnutí a na podkladu poznatků, které měla k dispozici jednající osoba. Jakékoliv hodnocení skrze optiku chybného rozhodnutí ex post není žádoucí.

V dnešní době již existuje poměrně rozsáhlé množství judikatury na téma porušení péče, je však velice složité takové závěry zcela zobecnit. Je třeba, aby soudce vždy vycházel z pečlivého posouzení daného případu a okolností, které panovaly v době, kdy k porušení došlo, k čemuž ve svém usnesení dospěl i Nejvyšší soud: „*zpravidla nelze učinit paušální závěr, podle něhož by určité jednání bylo vždy (per se) v rozporu s péčí řádného hospodáře.*“¹¹⁶

Určité zobecnění je přípustné v případě, již zmiňovaného bílého koně, kdy lze konstatovat, že „*liknavý přístup k výkonu funkce předsedy představenstva ho nemůže jakékoliv odpovědnosti zprostit, právě naopak, zvyšuje nebezpečnost jeho jednání pro společnost.*“¹¹⁷ Tedy, pokud někdo povinnost péče ignoruje, vykonává funkci sporadicky, nebo vůbec ne, nemůže se vyvinut z jakékoliv odpovědnosti.

Pro stejný závěr hovoří i situace, kdy osoba zůstává v postavení člena orgánu zejména z důvodu finančního ohodnocení, ale fakticky jej nevykonává. Pro pečlivý přezkum jednotlivých okolností hovoří také stav, kdy jednatel uhradil promlčenou pohledávku korporace sám sobě.¹¹⁸ Nebo například situace, kdy členové představenstva poskytli významnému smluvnímu partnerovi korporace bezúročnou půjčku.¹¹⁹ Stejně tak je třeba přistupovat i k posouzení, zda vznikla korporaci škoda. V tomto ohledu poskytla judikatura mnoho závěrů,¹²⁰ které ilustrují nevhodné nakládání s prostředky společnosti, pořízení luxusního automobilu, který společnost nepotřebuje.

¹¹⁵ VYORALOVÁ, Tereza. Odpovědnost členů statutárních orgánů obchodních korporací za škodu ve vztahu k úpadku korporace, rubrika Nad novou právní úpravou soukromého práva, str.172 – 180 in CODEXIS, 2016

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 24. 01. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3914/2015

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 25.11.2008, sp. zn. 7 Tdo 1396/2008

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2. 2012, sp. zn. 29, Cdo 2974/2012

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 21.12.2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 28. 05. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014
shodně: Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 21.5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006

Podstatným je v kontextu škody následující rozsudek ze dne 21.5.2008, kdy NS dovodil : „*Je nutno vzít v úvahu též účelnost a reálný ekonomický přínos takto nabytých hodnot pro společnost vzhledem k jejímu předmětu podnikání, jejím potřebám a majetkovým poměrům. Náklady vynaložené na nevhodnou a z hlediska účelu, pro který byla společnost založena, zcela nadbytečnou majetkovou hodnotu, kterou není možné dál zpeněžit(např. zbytečně přijaté služby, užívací právo, právo nájmu atd.), anebo kterou lze zpeněžit pouze se ztrátou, je nutno považovat za škodu se všemi důsledky z toho plynoucími.*“¹²¹

Nejen tyto poznatky podporují můj předchozí závěr ohledně pečlivého posouzení soudem na základě dostupných informací a možných alternativ. Není možné péči řádného hospodáře hodnotit formalisticky, je třeba přistupovat ke všem kauzám individuálně.

7.2 Péče řádného hospodáře – smluvní nebo zákonná povinnost ?

V rámci NOZ dochází k rozlišení odpovědnosti za delikty a to za:

- §2909 porušení dobrých mravů
- §2910 porušení zákona
- §2913 porušení smluvní povinnosti

Nevyhnutelně se v tomto kontextu nabízí otázka, zda je péče řádného hospodáře smluvní nebo zákonnou povinností? Odpověď se nezdá tak zcela jasnou.

Péči řádného hospodáře, respektive výkon funkce člena voleného orgánu bez této péče nelze připustit, potažmo smluvně vyloučit, zejména proto, že se jedná o povinnost stanovenou zákonem. Avšak jako argument pro zastávce smluvní povinnosti je dobré připomenout, že mezi členem voleného orgánu a obchodní korporací nepochybně smluvní vztah vzniká, což zmiňuje i J. Lasák¹²². Dokonce je možné, že mezi obchodní korporací, resp. dotčeným členem voleného orgánu bude uzavřena smlouva konkretizující vzájemná práva a povinnosti a v zásadě dovozuje, že vznik funkce voleného orgánu na základě volby, jmenování či jiného povolání do funkce a její přijetí ze strany člena voleného orgánu je

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 21.5.2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006

¹²² LASÁK, Jan. In. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-537-5., str. 413

v první řadě zvláštním důvodem uzavření smlouvy mezi tímto členem voleného orgánu a touto obchodní korporací. S čímž souhlasí i P. Šuk¹²³.

Ovšem značná část odborníků se přiklání k povinnosti zákonné a to hned z několika důvodů.

V některých případech není možné žádnou smlouvu mezi korporací a členem voleného orgánu zjistit. Tento argument považuji za poměrně pádný s ohledem na mnohdy lajdácké vedení obchodních korporací, které tyto atributy jednoduše ignorují. Když budeme vycházet z teorie smluvní - připustíme tedy, že muselo dojít minimálně k dohodě o tom, že osoba bude funkci vykonávat, narazíme ovšem na situace, „*kde taková dohoda chybí a to zejména v případech, kdy došlo k jmenování do funkce soudem.*“¹²⁴

I. Štenglová zde dodává, že „*důsledkem výkladu první věty §159 odst.1 (kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat...) jako (jen) smluvního závazku péče řádného hospodáře by bylo, že jmenuje-li soud likvidátorem člena statutárního orgánu bez jeho souhlasu, (§191 odst.3 NOZ), nemá takový likvidátor povinnost péče řádného hospodáře.*“¹²⁵

Autorka této práce si dovoluje vyjádřit svůj názor s použitím argumentu vyvratitelné domněnky nedbalosti, kterou zákon používá v § 159 odst. 1 NOZ „*...má se za to, že kdo není této péče schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce, nebo při jejím výkonu a nevyvodí z toho pro sebe důsledky, jedná nedbale.*“¹²⁶ Z čehož plyne, že přijetím funkce, nebo jejím výkonem navzdory skutečnosti, že není v mých silách ji vykonávat v požadované kvalitě a s péčí řádného hospodáře, se dopustím nedbalosti, v jejímž důsledku může dojít ke škodě. Nedbalostní zavinění je jedním z předpokladů pro vznik povinnosti k náhradě škody při porušení zákona dle §2910 NOZ a při porušení zákonné povinnosti zakládá vyvratitelnou domněnku nedbalosti dle §2911 NOZ. Přičemž však v případě povinnosti smluvní není zavinění vyžadováno §2913 NOZ : „*Poruší-li strana*

¹²³ ŠUK, Petr. In. ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 134

¹²⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400, str. 134

¹²⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4, str. 151

¹²⁶ §159 odst. 1, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit. ¹²⁷ Nahlížím-li na péči řádného hospodáře skrze tyto argumenty, s odkazem na předchozí doktrinální rozepři, konstatuji, že se jedná o povinnost zákonnou, protože formulace vyvratitelné domněnky v NOZ by zcela postrádala smysl, kdyby se jednalo o povinnost ze smluvního závazku. Leč obě teorie mají své příznivce i odpůrce stran doktríny, v tomto ohledu je třeba vyčkat na jednoznačné závěry judikatury.

7.3 Obrácené důkazní břemeno

Ale vraťme se na začátek - pokud dojde k soudnímu řízení, je v první řadě úkolem člena orgánu právnické osoby, aby prokázal, že postupoval s péčí řádného hospodáře. Tedy důkazní břemeno je na jeho straně: *„Je-li sporné, zda člen představenstva jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tento člen představenstva“.* ¹²⁸

A tedy musí následně prokázat, že při konkrétním jednání, které je napadáno žalobcem, neporušil své povinnosti a jednal loajálně s použitím potřebných znalostí v zájmu společnosti, k tomuto se použije výše zmiňovaný institut komparace s ideálním řádným hospodářem. Člen orgánu nese důkazní břemeno, a to z toho důvodu, že přístup k informacím a dokladům má již z pozice své funkce zajištěn on sám a to na rozdíl od žalující strany. Toto důkazní břemeno nese, pokud soud nerozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. Zjednodušeně se jedná o takové situace, kdy tento přístup k rozhodným skutečnostem ze své aktuální pozice již nemá, nebo nikdy neměl. Jedním z takových případů je kupříkladu případ dědictví, kdy je možné, že dojde k přenesení důkazního břemene na žalobce. V případě žaloby na právního nástupce původního člena voleného orgánu, kdy bude žalobce jednoznačně v lepším postavení k získání dotčených důkazů, bude důkazní břemeno přeneseno na žalobce. Příkladem je závěr usnesení NS ze dne 30.ledna 2013, sp. zn. 29 Cdo 5/2012: *„Přitom pouze závazek vykonávat funkci člena představenstva je závazkem osobní povahy (viz § 66 odst.2 věta druhá obch. zák). Závazek k náhradě škody bez dalšího přechází na dědice jako na universální právní nástupce*

¹²⁷ §2913 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 08. 2014, sp.zn.29 Cdo 1800/2014

zůstavitele, kteří za něj odpovídají do výše ceny nabytého dědictví (§ 470 odst. 1 obč. zák.). Vzhledem k výše uvedenému NS nevidí důvodu, pro který by v řízení o náhradu škody způsobené akciové společnosti členem jejího představenstva při výkonu funkce nebylo – v případě smrti žalovaného člena představenstva – možné pokračovat s jeho dědici (§ 107 odst. 2 o. s. ř.)“¹²⁹. Stejně tak se ostatně má postupovat i v případech, kdy podstatné důkazy zůstaly zcela v držení obchodní korporace, tedy na straně žalobce a jedná se o žalovaného, který již ve společnosti nefiguruje a tudíž nemá, jak by se k důkazům dostal. Žalovaný tyto důkazy označí a k jejich předložení soud vyzve žalobce. V takovém případě přichází na řadu použití institutu ediční povinnosti uložené soudem žalobci. „Předseda senátu může uložit tomu, kdo má listinu potřebnou k důkazu, aby ji předložil, nebo ji opatří sám od jiného soudu, orgánu nebo právnické osoby.“¹³⁰

Zásadní tedy je, pokud žalovaný označí důkazy, které má v držení žalobce, tomu je uložena povinnost důkaz předložit a ten tuto povinnost nesplní, aniž budou dány důvody pro její odepření.

Z teorie se podává, že odepřít splnění ediční povinnosti je možné pouze v případě, který opravňuje i pro odmítnutí svědčit před soudem, tedy pro takový případ, kdy by osoba vystavila sebe nebo osobu blízkou trestnímu stíhání. Pokud i přes výzvu soudu není ediční povinnost splněna, nahlíží se na důkaz, který měl být proveden, jako kdyby prokázal, co žalovaná osoba tvrdila. Zhodnocen tedy důkaz bude, i kdyby nebyl proveden, v neprospěch té strany, která jej odmítla vydat. Tím samozřejmě není odepřeno právo na uložení pořádkové pokuty, která slouží jako preventivní prostředek k vynucení splnění ediční povinnosti, později však již jako sankce za nesplnění.

7.4 Důsledky porušení péče řádného hospodáře vůči korporaci a jejím členům

Při posuzování, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, soud hodnotí jeho postup s ohledem na všechny zjištěné okolnosti a informace, porovnává však ten konkrétní případ s objektivizovaným ideálním řádným hospodářem. Soukromoprávní úprava nám podává kromě povinností a pravidel

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 01. 2013, sp. zn. 29 Cdo 5/2012

¹³⁰ § 129 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

chování reprezentantů obchodních korporací, také důsledky porušení těchto povinností, bez nichž by právní úprava tohoto institutu postrádala logický smysl.

7.4.1 Povinnost k vydání prospěchu

Dojde-li k prokázání porušení povinnosti, je člen orgánu povinen vydat obchodní korporaci veškerý prospěch, který získal svým jednáním a to v podobě jaké jej získal, pokud to ovšem není možné, přichází na řadu jeho nahrazení penězi. „*Osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým svým jednáním získala. Není-li vydání prospěchu možné, nahradí ho povinná osoba obchodní korporaci v penězích.*“¹³¹ Z výše uvedené citace § 53 odst. 1 ZOK však plyne, že jednoznačně prioritní je vydání prospěchu ve formě, ve které byl získán, až pokud není takové vrácení možné, řeší se vrácením finančního plnění ve výši v jaké byl neoprávněně získaný prospěch.

Předpoklady pro uplatnění jsou následující:

- „- insolvenční řízení bylo zahájeno na návrh jiné osoby než dlužníka;
- insolvenční soud rozhodl o úpadku obchodní korporace;
- insolvenční správce vyzval člena statutárního orgánu k vydání získaného prospěchu;
- člen statutárního orgánu získal prospěch ze smlouvy o výkonu funkce nebo jiný prospěch za dva roky zpětně před právní mocí rozhodnutí o úpadku;
- člen statutárního orgánu věděl nebo mohl vědět o hrozícím úpadku;
- člen statutárního orgánu jako neřádný hospodář neučinil vše potřebné a rozumně předpokládatelné za účelem odvrácení hrozícího úpadku.“¹³²

Navzdory tomu, že člen orgánu tyto prostředky korporaci vydá, není tím dotčeno právo korporace na náhradu způsobené újmy.

7.4.2 Reflektovaná škoda

V neposlední řadě si uvedme tzv. reflektovanou škodu, ke které dochází jako důsledek újmy na korporaci, na hodnotě podílu společníka. Jak už z názvu

¹³¹ §53 odst. 1, zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

¹³² VYORALOVÁ, Tereza. Odpovědnost členů statutárních orgánů obchodních korporací za škodu ve vztahu k úpadku korporace, rubrika Nad novou právní úpravou soukromého práva, str.172 – 180 in CODEXIS, 2016

poměrně logicky vyplývá, soud zde přistupuje k možnosti nahradit škodu pouze poškozené korporaci a tím narovnat škodu, která vznikla i na podílu společníka.¹³³

7.5 Důsledky porušení ve vztahu ke třetím osobám

Obecné ručení za dluhy věřitelům je definováno v §159 odst. 3 NOZ takto: *„Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.“*¹³⁴

Ustanovení §159 NOZ upravuje tedy nejen povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, ale také zakládá přímou odpovědnost těchto členů ve vztahu ke třetím osobám. Tato odpovědnost však vznikne za následujících podmínek a v důsledku se týká ručení celým i osobním majetkem :

- Člen voleného orgánu byl povinen nahradit korporaci vzniklou škodu v souvislosti s výkonem jeho funkce
- K tomuto nahrazení však z jeho strany nedošlo
- Věřitel se tudíž nemůže domoci splnění tohoto závazku na korporaci

Zde je však třeba, aby věřitel prokázal, že jednatel způsobil společnosti škodu, což je z pozice věřitele velmi nevděčný úkol.

Poměrně zajímavým institutem je zvláštní ručení při porušení zákazu diskvalifikace dle §66 odst. 2 ZOK : *„Ten, kdo poruší zákaz uložený mu rozhodnutím o vyloučení, ručí za splnění všech povinností obchodní korporace, které vznikly v době, kdy vykonával přes zákaz činnost člena jejího statutárního orgánu, ač se jím nestal anebo jím být přestal.“*¹³⁵ Podstatným je v této věci rozhodnutí NS sp. zn. 29 Cdo 4095/2016, kde Nejvyšší soud dovozuje odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře i pro odvolaného člena statutárního orgánu, který jednal, jakoby funkci zastával. Ačkoliv se jedná o soudní rozhodnutí založené na původní právní úpravě, dá se důvodně očekávat, že závěry se uplatní i v situaci platného práva.

¹³³ §213 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹³⁴ §159 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹³⁵ § 66 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

„Pro posouzení odpovědnosti není v takovém případě dle názoru Nejvyššího soudu podstatné, zda jednatel při daném právním jednání pouze nevěděl o svém odvolání (neboť k odvolání jednatele může jak známo dojít bez jeho vědomí), nebo tohoto odvolání naopak nedbal záměrně. V logické návaznosti je pak nutné aplikovat tento rozsudek také na případy, kdy se jednatel sám vzdá své funkce. Jednatel se tak nemůže zbavit své odpovědnosti tím, že se dovolá svého odvolání. Naopak je rozhodující ten právní stav, který v právním styku bývalý jednatel udává, když se i po svém odvolání prezentuje jako jednatel společnosti.“¹³⁶

¹³⁶Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 27. 11., sp.zn. 29 Cdo 4095/2016

8 Smlouva o vypořádání vzniklé újmy

Pokud jednáním člena orgánu vznikla újma, korporace ji může vypořádat uzavřením smlouvy s tímto členem, ovšem smlouva je platnou pouze se souhlasem dvou třetin hlasů všech společníků. Je třeba si uvědomit, že potřebou schválení podstatným množstvím hlasů dává zákonodárce najevo, že se jedná o záležitost značné důležitosti a podléhá kontrolnímu procesu uvnitř korporace, vylučuje participaci soudu a dochází k úspoře jak finanční, tak časové. Smluvní závazek je možnost relativně nová, vzniká zde tedy šance vypořádat újmu i jiným způsobem, například započtením pohledávky nebo snížením odměn v rámci korporace. Způsob a výše náhrady vzniklé újmy jsou pak již na zvážení dotčené korporace. V tomto případě jde o zjednodušení, ze strany korporace postačuje požadovat plnění smlouvy a není tedy nutné žalovat osobu povinnou a prokazovat v soudním řízení, že nárok na náhradu újmy zde skutečně ze zákona vznikl. Jak již výše bylo zmíněno, jde však o zjednodušení, které vyvolává sporné otázky. Na jedné straně pokud dojde k schválení takové smlouvy valnou hromadou, jedná se o autonomní projev vůle korporace a předpokládá se, že k tomuto kroku dospěla valná hromada se stejnou péčí, se kterou přistupují jednotliví členové k výkonu svých funkcí – tedy po zvážení všech okolností, informovaně s ohledem na nejlepší zájem korporace – jinak řečeno s péčí řádného hospodáře. Vypořádací smlouva je v první řadě právním jednáním, jehož cílem má být vypořádání vzniklé újmy, pokud však prostřednictvím smluvní dohody dojde k prominutí újmy či jejího podstatného snížení, je třeba nahlížet na celé jednání v širším kontextu. „*Ekvivalentní vypořádání nemusí být na první pohled vůbec patrné z obsahu samotné vypořádací smlouvy, ale může vyplývat z poměrů v obchodní korporaci či z okolností, které uzavření vypořádací smlouvy provázejí, anebo které lze důvodně očekávat teprve v budoucnu. Lze si představit výjimečné pochybení člena statutárního orgánu (buť způsobené z hrubé nedbalosti, případně v důsledku nepřímého úmyslu). V některých případech se obchodní korporaci vyplatí urovnat s tímto členem orgánu vztahy (i za cenu toho, že dluh plynoucí z nároku na náhradu újmy zcela promine), protože je ve své funkci jen těžko nahraditelný*“¹³⁷

¹³⁷ PRÍKAZSKÁ, Monika. Následky porušení povinností ze smlouvy o výkonu funkce a jejich vymáhání: limity odpovědnosti člena orgánu a limity smlouvy o vypořádání | Časopis pro právní

Považuji za vhodné poukázat na skutečnost, že v případě snahy omezit odpovědnost ze strany členů voleného orgánu obchodní korporace smluvním ujednáním, jeví se takové jednání jako neplatné v souladu s ustanovením §53 odst. 2 ZOK. „*K právním jednáním obchodní korporace omezujícím odpovědnost člena jejích orgánů se nepřihlíží.*“¹³⁸

Předběžné omezení odpovědnosti člena orgánu, a to jak odpovědnosti za řádný výkon funkce, tak i odpovědnosti za újmu, která by vznikla v důsledku porušení péče řádného hospodáře, budí dojem účelového konání, které bude mít přesně tento dopad. Předběžná ujednání tohoto typu tedy považuji za neplatná.

Z pohledu vypořádací smlouvy se objevuje i názor, že je klíčové především zvážit, zda na obsah vypořádací smlouvy dopadá ustanovení § 2898 NOZ: „*Nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy.*“¹³⁹ V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát a je otázkou zda se připouští vypořádání v podobě celkového prominutí dluhu.

Významné je především posouzení možnosti ochrany třetích osob či osob v postavení slabší strany, kterých se vypořádací smlouva uzavřená mezi členem orgánu a obchodní korporací může dotknout.

Avšak vypořádací smlouva by měla řešit stav ex post a jeho náležité vypořádání a nikoliv stav, který ještě nenastal a jehož důsledky nejsou známy, obecně dovozují, že ani vypořádací smlouva jakožto ujednání mezi korporací a dotčeným členem by neměla v žádném případě zastírat úmyslně způsobenou škodu, nebo hrubou nedbalost a nakonec §53 odst. 2 ZOK se vztahuje na veškerá omezující jednání, bez ohledu na dřívější či pozdější jednání, a v tomto ohledu je

vědu a praxi. Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/8664>

¹³⁸ § 53 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

¹³⁹ §2898 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

podstatně přísnější nežli předchozí citované ustanovení občanského zákoníku, shodně se k tomu vyjadřují i autoři B. Havel a I. Štenglová¹⁴⁰.

Tezi, zda je možné omezit odpovědnost dopředu, jsem již v průběhu této kapitoly tedy zavrhla, samostatnou otázkou zůstává, zda lze snížit či zcela prominout povinnost k náhradě vzniklé újmy. Přikláním se k verzi ekvivalentního vypořádání, kdy je úměra mezi prominutím újmy a přínosem existence konkrétního reprezentanta natolik jednoznačná, že se vyplatí alespoň částečné prominutí. Je však vždy mít na paměti zájem korporace, dobré mravy a oprávněné zájmy věřitelů, zároveň však je třeba zhodnotit, zda se skutečně jedná o vypořádací smlouvu, nebo spíše o snahu obejít zákon.

Ovšem „i kdyby došlo k usnesení valné hromady a skutečně by odsouhlasení takové vypořádací smlouvy bylo na pořadu dne, je třeba počítat s tím, že stále může být napadeno pro neplatnost. V případě prohlášení neplatnosti takového usnesení valné hromady se prohlášení neplatnosti vztahuje i na vypořádací smlouvu.“¹⁴¹

A nakonec věřitelé obchodní korporace mají dále možnost domáhat se neúčinnosti vypořádací smlouvy v souladu s §589 NOZ: *„Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li právo třetí osoby již vykonatelné, anebo bylo-li již uspokojeno.“¹⁴²*

A stejně tak není dotčena ani ručitelská povinnost, vzhledem k tomu, že takové uspořádání vnitřních poměrů korporace by nemělo mít vliv na právo věřitele vymáhat pohledávku na členu orgánu.

¹⁴⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4,

¹⁴¹ BACHROŇOVÁ, N., DIVIŠOVÁ, K., a kol. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech : (zákon o obchodních korporacích) : poznámkové znění*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9.

¹⁴² § 589 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

9 Komparace vybraných právních institutů se zahraniční právní úpravu

9.1 Business judgement rule v Německu

V této práci již bylo zmiňováno pravidlo podnikatelského úsudku v právu americkém, aktuálně se podíváme na institut optikou německé právní úpravy. Povinnost péče řádného hospodáře, nebo spíše „obchodního vedoucího“ je zakotvena v zákoně o akciových společnostech, tedy Aktiengesetz, ze dne 6. září 1965 (BGB 1. I S. 1089), konkrétně ustanovením § 93, které upravuje také odpovědnost členů představenstev.

Za naprosto základní povinnost lze požadovat povinnost statutárního orgánu jednat s náležitou pečlivostí. Německé právní prostředí institut za *Business judgement rule* doslovně neoznačuje, ale používá naprosto shodného modelu s malými rozdíly od původní verze převzaté z USA. Do bezpečného přístavu se dostane ten, kdo má za to, že při podnikatelském rozhodování jedná rozumně, na základě náležitých informací a v zájmu společnosti. Použití tohoto pravidla ilustruje rozhodnutí ARAG/Garmenbeck, v rámci akciového práva a následně na podkladu tohoto rozhodnutí v roce 2005 došlo k novelizaci §93 odst. 1 věta druhá AktG, který říká, že „*k porušení povinnosti nedojde, pokud člen představenstva mohl při podnikatelském rozhodnutí rozumně předpokládat, že jedná na základě přiměřených informací a ve prospěch společnosti.*“¹⁴³

Člen představenstva akciové společnosti je tak oprávněn učinit takové podnikatelské rozhodnutí, které je učiněno v dobré víře a poctivě, v zájmu společnosti, nejsou v rámci něj uplatňovány cizí vlivy a je učiněno na základě dostatečného množství informací.

Příčemž předpokladem pro vznik odpovědnosti k náhradě škody je zavinění (u statutárů stačí pouhá nedbalost), vznik škody, porušení povinnosti jednat řádně a svědomitě a příčinná souvislost.

¹⁴³ §93 odst. 1 zákona č 4121-1 Sb., AktG
AktG - nichtamtliches Inhaltsverzeichnis. Gesetze im Internet [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>

Statutár není podobně jako u nás povinen k náhradě škody, pokud jednal informovaně a rozumně v zájmu korporace.¹⁴⁴ Stejně jako v právní úpravě rakouské, potažmo naší, se uplatňuje srovnání s objektivním hlediskem povinnosti péče. Z čehož vyplývá, že osobní, subjektivní, vlastnosti reprezentanta společnosti, nebudou mít na případné zhodnocení odpovědnosti za porušení péče řádného obchodníka vliv.

Co se okruhu osob týká, zájmy, které nemusí představenstvo při svém rozhodování zohlednit, patří dodavatelé, odběratelé a spotřebitele, jejichž zájmy jsou v rozporu se zájmy společnosti.¹⁴⁵

Německá právní doktrína připouští takové rizikové obchody, jejichž proces byl pečlivě připravený, statutár si obstaral dostatečné informace (byl informovaný), a došlo tak k využití všech možností minimalizace rizik. Povinnost náhrady škody zakládá přehnané podstupování rizika nebo nulová analýza rozhodujících skutečností.

Stejně jako u nás, povinnost jednat v sobě nese i odpovědnost v případě nečinnosti, respektive i za to, kdy se statutár chová zcela nerizikově. Oproti naší právní úpravě, německé prostředí chápe loajalitu jako určité automatické měřítko a v ustanovení není explicitně definována. Přenesené důkazní břemeno v případě porušení zůstává však stejně jako u nás, na straně člena voleného orgánu.

Na základě uvedených informací konstatuji, že německé a české pojetí je prosté významných faktických diferencí, pouze se v určitých případech liší názvosloví, však význam zůstává obdobný.

¹⁴⁴ HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2.

¹⁴⁵ ĎURIČANSKÁ, Jana. Povinnost starostlivosti riadneho hospodára alebo povinnosť odbornej starostlivosti z hľadiska právnej komparatistiky. In: Dny práva – 2012. 6. ročník medzinárodnej konferencie usporiadanej Právnickou fakultou Masarykovej univerzity Brno. Zborníky príspevkov 2013, ISBN: 978-80-210-6319-8

9.2 Duty of loyalty v USA

Povinnost loajality neboli „duty of loyalty“ nebo taktéž „fiduciary“.
„Typicky fiduciární vztah obchodních ředitelů, nebo výkonných ředitelů ke korporaci.“¹⁴⁶

Veškeré osobní finanční zájmy, které by mohl mít výkonný funkcionář, nebo ředitel, jsou předmětem povinnosti informovat korporaci. Uplatňuje se zde zákaz skrytého prospěchu souvisejícím s podnikáním korporace, resp. takového prospěchu, k němuž došlo na její útraty. Pokud dojde k této situaci, nemá dotčený ředitel právo na odměnu. Naopak právo na podání žaloby na něj, vzniká korporaci, potažmo jejím členům, na vydání veškerého prospěchu, přičemž není třeba prokazovat, že by prospěchu korporace dosáhla, kdyby nebylo rušivého jednání ředitele, či výkonného ředitele.

Dříve platilo, že jakákoliv smlouva či transakce ředitelů i výkonných ředitelů s korporací byla považována za neplatnou. Byla brána jako konflikt zájmů. V současnosti je taková realizace možná, ale pouze pokud se jedná o ujednání, které je fair a v dobré víře, stejně tak zákon umožňuje smlouvy ředitele mezi dvěma korporacemi, kde je tento ředitel v obou členem rady ředitelů. Tzv. „Interlocking directorate“. Taková smlouva může být zrušena soudem právě pro nesoulad s uvedenými pravidly. Pokud se jedná o řádnou smlouvu, právo připouští, aby z takové smlouvy měla korporace prospěch.

I když je aplikace pravidla podnikatelského úsudku mnohdy nejednoznačná, podstatou v současné době je, že soudy testují dobrou víru na základě jejích relevantních vnějších projevů a to informovaného jednání a zájmu. Pokud však dojde k prokázání porušení fiduciárních povinností, dochází tak k přenosu důkazního břemene přesně opačně než je tomu v naší právní úpravě.¹⁴⁷

Zajímavým tématem v této problematice jsou také korporální příležitosti (corporate opportunity), které jsou pro ředitele zapovězeny. Zejména se musí

¹⁴⁶ Groves, S., P.: Fiduciary Duties in Common Commercial Relationships: The Plaintiffs perspective, American Bar Association, Westlaw, 2000, Doc. 265, 29- SPG, Brief 47, str.6

¹⁴⁷ HURYCHOVÁ, Klára a Daniel BORSÍK, ed. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9, str 88

ředitel vyvarovat samostatného uchopení takových příležitostí, z nichž mohla mít korporace zisk, nabytí práv či věcí a jiných očekávaných výhod.¹⁴⁸

„Duty not to compete“ a ochrana obchodního tajemství – tedy zákaz konkurence a ochrana know-how se uplatňuje velmi obdobně jako u nás- jedná se o důsledek fiduciární povinnosti, dojde-li k porušení, vzniká také odpovědnost za škodu, která korporaci vznikne. Zajímavostí je, že ředitelé mohou sami podnikat, ovšem nesmí to být podnikání ve stejném nebo konkurenčním oboru. A nakonec ředitel, ani výkonný funkcionář nesmí využít fondy, personál ani zařízení korporace pro své osobní zájmy.

I zde lze najít spojitosti s tuzemskou právní úpravou: „*Právní věda USA tedy zná selfdealing (zákaz sebeobchodování), výše zmíněný zákaz krádeže příležitosti (corporate opportunity doctrine), taktéž zákaz interlocking directorates a insider trading. Za insider trading se považuje nedovolené obchodování s akciemi na základě neveřejných informací, typicky ještě nezveřejněné hospodářské bilance nebo informace o chystaných fúzích, díky kterým může obchodník na burze, za předpokladu, že takové informace má, získat značný prospěch*“¹⁴⁹.

9.3 Povinnost péče a Slovenská právní úprava

Slovenská právní úprava vymezuje povinnost jednat s odbornou starostlivostí, v případě členů představenstva se očekává péče náležitá, která však v sobě též zahrnuje potřebu odbornosti. Péče, která je odborná, je brána jako ta nejvyšší z možných. Rozlišujeme doktrínálně péči podprůměrnou, průměrnou a nadprůměrnou, přičemž odborná je brána jako jednoznačně nadprůměrná. Termín odborné péče je ale roztržštěn v rámci obchodního zákoníku SR a není explicitně definován. Nezbyvá než se obrátit, podobně jako v našem právním prostředí na závěry judikatury. Ta, vztahuje výkon funkce s odbornou péčí na všechny

¹⁴⁸ BOHÁČEK, Martin. *Základy amerického obchodního práva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-685-3, str. 178

¹⁴⁹ SIGMUNDOVÁ, M.; JANÁK, M.; LOMNICKÝ, R.; BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. *Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-411-4, str.48

povinnosti uložené osobě povinné zákonem, rozhodnutím valné hromady a v neposlední řadě společenskou smlouvou.¹⁵⁰

Význam odborné péče je podobně abstraktní jako u nás, což podněcuje množství odborných názorů v této oblasti. Ďuračinská uvádí, „že konaním s odbornou starostlivosťou je konanie so starostlivosťou primeranou funkcií alebo postaveniu konajúcej osoby pri zohľadnení všetkých dostupných informácií, ktoré sa týkajú alebo môžu mať vplyv na jej konanie.“¹⁵¹

Business judgement rule shledává svůj ekvivalent v podobě povinnosti profesionality, která říká, že statutár nenese odpovědnost za neúspěch, tedy za tzv. riziko neúspěchu v obchodě při splnění stejných atributů jako výše zmíněné.

¹⁵⁰ Rozsudek Krajského soudu v Žilině ze dne 15.5.2013, sp.zn. 13 Cob 15/2013. In: www.justice.sk

¹⁵¹ ĎURIČANSKÁ, Jana. Povinnosť starostlivosti riadneho hospodára alebo povinnosť odbornej starostlivosti z hľadiska právnej komparatistiky. In: Dny práva – 2012. 6. ročník medzinárodnej konferencie usporiadanej Právnickou fakultou Masarykovej univerzity Brno. Zborníky príspevkov 2013, ISBN: 978-80-210-6319-8, s. 1792

Závěr

Má diplomová práce pojednává o péči řádného hospodáře a o nejpodstatnějších attributech, či složkách s ní spojených. Práci jsem zpracovala metodou popisnou a analytickou, a v určitých pasážích došlo také na metodu komparativní.

V úvodu jsem si předdefinovala několik otázek, na které jsem v průběhu hledala odpovědi. Lze je nalézt v textu jednotlivých kapitol, ale zde si je dovoluji stručně shrnout.

Dle mého názoru, původní a současná koncepce péče řádného hospodáře nejeví výrazné rozdíly, leč došlo k větší právní jistotě u osob, kterých se svým obsahem týká. To jistě je ku prospěchu věci. Pokud by došlo ke zvolení do funkce, ačkoliv by k výkonu funkce osoba neměla potřebné schopnosti, znalosti a zkušenosti a vlastně by nevěděla, co činí, jednalo by se o chování v rozporu s péčí řádného hospodáře. Stejně tak se reprezentant obchodní korporace nezproští odpovědnosti tím, že jemu svěřené úkoly nechá vykonávat jinou delegovanou osobu, například advokáta. V rámci valné hromady se nedá než doporučit, jednat informovaně a činit kroky s péčí řádného hospodáře – tedy předložit program valné hromady předem a přednést konkrétní a jasný návrh s možnostmi, kdy žádná nesmí být výrazně nevýhodná, nebo snad nezákonná. Zároveň je více, nežli vhodné, činit zápisy z porad, schůzí valné hromady a zaznamenávat tak případný souhlas či nesouhlas s děním v korporaci, nebo v konkrétní věci.

Pečlivý a individuální přístup v rámci soudního řízení již byl zmiňován mnohokrát a není třeba na něj dále upozorňovat. Platí však, že soud nezkoumá výsledek rozhodování, ale proces tohoto rozhodování, který nemohl být v jiném zájmu, než v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Odchylka od tohoto pravidla zájmu je vysoce nežádoucí, mnohdy nezákonná.

V textu práce bylo analyzováno i přenesené důkazní břemeno, jehož další přenos zpět na žalobce již není v zásadě nemožný, ovšem jen za určitých podmínek, k jejichž zmínění také došlo. Vypořádací smlouva mezi korporací a jejím členem dává jedinečnou možnost, jak mimosoudně narovnat vzniklý stav. Její proces se mi také podařilo zanalyzovat, včetně možnosti neplatnosti, takže i

tuto otázku považuji za zodpovězenou. A konečně – je na bedrech korporace, aby zvažila, zda je možné, újmu prominout. V rámci mé práce jsem analyzovala možnosti, za kterých to možné je a za kterých se již k této možnosti nekloním. Cesta ekvivalentního vypořádání se mi zdá ovšem jako nejschůdnější. Celkové prominutí se mi nezdá významově odpovídající smyslu slova „vypořádání“, ani se mi tato možnost nejeví jako korektní vůči třetím osobám, takže tuto možnost zavrhuji.

Ve světle předchozích argumentů si dovoluji prohlásit cíl práce za splněný.

Můj názor na institut péče řádného hospodáře doznal během realizace této diplomové práce značných změn. Nedomnívám se, jako dříve, že se jedná o jednoznačný pojem. Souhlasím s tou částí odborné veřejnosti, které jej považuje stále za ne zcela objasněný. Ačkoliv může na někoho působit velmi přísným dojmem, já si dovoluji konstatovat, že nastavuje ideální zrcadlo situaci v naší podnikatelské sféře. Pravidlo podnikatelského úsudku ostatně zaručí, že se zbaví odpovědnosti za výsledek svého konání jen ti, kteří jednají korektně vůči korporaci i svému svědomí.

V neposlední řadě bych ráda zmínila zlatou střední cestu, kterou se řádný hospodář má vydat, ať už jde vlastně jakýmkoliv směrem. Ani jedno spektrum není pro něj absolutně dobré. Nemůže vynakládat příliš mnoho prostředků na odborné poradce, třeba by mu už pak žádné finance nezbyly na běžný provoz společnosti. Nemůže riskovat bezhlavě, mohl by být odpovědný za výsledek své činnosti. Avšak nemůže sedět v koutě a mít strach skočit po podnikatelské příležitosti, když i nekonat, znamená negenerovat možný zisk a tedy způsobovat škodu. Musí si najít čas, aby vše zvažil a správně podnikatelsky rozhodl, zároveň se však musí rozmyslet rychle a efektivně. Považujeme ho za profesionála, ale měl by umět poznat, že už on sám nestačí a přizvat si odbornou pomoc. Řádný hospodář to vskutku v našem právním prostředí nemá lehké, podobně jako soudce, který bude rozhodovat o jeho pochybení.

De lege ferenda

Soukromoprávní rekodifikace reagovala na vývoj společnosti, potřeby korporátního prostředí a na nekalé jednání členů volených orgánů, nejen obchodních korporací. Na novou právní úpravu si již tuzemské korporátní prostředí relativně zvyklo a došlo také ke zlepšení právní jistoty, což hodnotím jako jednoznačně pozitivní.

Ačkoliv praktická aplikace povinnosti péče, není v našem právním prostředí žádnou novinkou, zakotvení pravidla podnikatelského úsudku však nové je. Tento prvek hodnotím jednoznačně kladně, co již tak pozitivně nepřijímám, je jeho formulace v zákoně. De lege ferenda si dovoluji navrhnout méně komplikovanou verzi ustanovení pravidla podnikatelského úsudku, která by zahrnovala potřebné fiduciární povinnosti člena voleného orgánu sdělené jednoduchým výčtem.

Domnívám se, že je institutu péče řádného hospodáře věnováno pramálo pozornosti ze strany podnikatelských subjektů. Osobně musím konstatovat, že podstatné procento osob, které znám a jako člen voleného orgánu skutečně figurují, nemá o tomto požadavku péče ani ponětí. Neznalost zákona neomlouvá, ale rozhodně by v tomto ohledu prospěla větší medializace, takto se domnívám, že povinnost jednat s péčí řádného hospodáře postrádá kýžený prvek prevence, o který zákonodárci jistě šlo. Mnoho osob pravděpodobně neodradí něco, o čem nemají ani ponětí.

Co dále hodnotím jako přínosné, je soulad s požadavky péče v předchozí právní úpravě a stejně tak pravidlo podnikatelského úsudku, jehož modifikace, byla již před rekodifikací judikována. Dřívější závěry judikatury jsou tedy aplikovatelné i v současnosti, což se projevuje i v kapitolách této práce.

Zůstává otevřené, zda mohl zákonodárce přistoupit odlišně k přenesenému důkaznímu břemenu. Optikou poznatků, které mi přinesla tato práce, se ale domnívám, že případný přenos na žalobce, je v určitých případech možný, ba co víc, nezbytný. Zákonodárce to také umožňuje, avšak jen v určitých případech. V tomto případě nebylo dosaženo původní ideje, kterou přináší originální business

judgement rule, což hodnotím negativně. Správné pojetí a zhodnocení, tedy opět leží na bedrech soustavy soudů.

Další zvláštností je, dle mého názoru, pokyn v rámci obchodního vedení. Zákonodárce sice dává možnost požádat o stanovisko nejvyšší orgán korporace, ale odpovědnost je stále na bedrech člena voleného orgánu, který bude tento pokyn realizovat. Význam takového pokynu, když nedává možnost se vyvinut z odpovědnosti za případnou škodu tím způsobenou, mi připadá přinejmenším diskutabilní.

Obecně však musím konstatovat, že hodnotím povinnost jednat s péčí řádného hospodáře jako pozitivní krok zákonodárce, jehož další vývoj bude z velké části ovlivněn závěry, které nám prozatím velmi zdařile podává judikatura.

Resumé

The existing legislation not only knew the concept of performing a function with the due managerial care, but also used it extensively. Whether it was in the form of professional care or care of a proper trader, this term has already been established itself during the Austro-Hungarian Empire, and was also used in the law of Czechoslovakia to the present.

Its practical application is evidenced by a number of court decisions, which are based precisely on duty to act in business relations carefully, professionally, taking into account the interests and future of the corporation, with a certain degree of entrepreneurship, but with an outlook to minimize potential risk.

Although the term care of a proper manager may appear as a clear phrase, in the context of commercial law it involves a relatively new spectrum of terms. That's also an interpretation I want to deal with in my thesis. The position of members of the body of legal entities is not easy, firstly they are here to manage the assets of the corporation and have to avoid any damage that could happen to it. The fact that remains, is that most people take on a higher level of risk than the actual owner would ever do, when they are managing someone else's property. For this reason, it is necessary to establish and maintain a system of care that will set certain limits of behavior for representatives of legal persons, and precisely for this purpose there is the duty to perform with the function of due care.

The aim of my thesis is to analyze the institute of due managerial care, with regard to the most interesting issues that may arise when applying this objective measure. For the purpose of this thesis I work mainly with the premise of the capital trading company. The chosen method of work is descriptive and analytical method. The thesis consists of nine parts, which are further divided into subchapters. The first is the historical excursion, where it is possible to find the modifications of due managerial care. The second chapter contains the context of the current legislation, but based on the diction of due and professional care, as it was based in earlier legislation. The next part deals with the definition of the group of persons who are capable of performing the function of a member of an elected body and under which conditions, or which obstacles that the legislator

puts in the way, is possible to evaluate the election. The fourth chapter defines the duty to act with due care and much-discussed rule of business judgment, including the conditions under which it is possible to safely swim to a safe harbour.

The fifth part of my thesis presents questions concerning the delegation of tasks to an expert. In the next part I follow a similar consideration with instruction within the business management. The sixth chapter includes an objective and subjective concept of duty of care. The next two parts of the thesis are devoted to the topic of breach of the duty to act with due care and institute of settlement agreement. Last part of my thesis is about a brief comparison with foreign legislation.

My diploma thesis deal with the due managerial care and the most important attributes or components associated with it. I have used descriptive and analytical method, and in some passages there can also be found a comparative method.

My opinion on the institute of due managerial care has undergone considerable changes during the realization of this thesis. I do not think, as I did before, that this is a clear concept. I agree with the part of the professional community that still considers it as not fully understood. Although it may have a very strict impression on someone, I would like to say that it sets the ideal mirror for difficult situation in our business sphere. Moreover, the rule of business judgement will ensure that only those who act fairly towards corporation and their conscience are relieved of their responsibility.

Seznam použité literatury

Odborné publikace:

BACHROŇOVÁ, N., DIVIŠOVÁ, K., a kol. Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech : (zákon o obchodních korporacích) : poznámkové znění. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9.

BOHÁČEK, Martin. Základy amerického obchodního práva. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-685-3.

ČERNÁ, Stanislava. Obchodní právo. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1.

DĚDIČ, Jan a LASÁK, Jan. Právo kapitálových obchodních společností: přehled judikatury s komentářem. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2.

ĎURIČANSKÁ, Jana. Povinnosť starostlivosti riadneho hospodára alebo povinnosť odbornej starostlivosti z hľadiska právnej komparatistiky. In: Dny práva – 2012. 6. ročník medzinárodnej konferencie usporiadanej Právnickou fakultou Masarykovej univerzity Brno. Zborníky príspevkov 2013, ISBN: 978-80-210-6319-8.

DVOŘÁK, Tomáš. Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-755-1.

ELIÁŠ, Karel a POKORNÁ, Jarmila, a DVOŘÁK, Tomáš. Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva. 6. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-048-5.

ELIÁŠ, K. Širší kontext § 56a obchodního zákoníku a poznámky k němu (Zákaz zneužití práva se zřetelem k možnostem postihu zneužití soukromých oprávnění akcionáře proti akciové společnosti). Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformy. Sborník ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky ve dnech 6.-8. 2. 2007 v Průhonicích u Prahy. Praha: UK, 2007, 978-80-85889-86-4

FIALOVÁ Helena, FIALA Jan. Ekonomický výkladový slovník, 9. vydání, Praha A Plus Česká republika, 2011, ISBN 978-80-903804-5-5.

HAVEL, Bohumil. Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium, 2010. Téma (Auditorium). ISBN 978-80-87284-11-7.

HURYCHOVÁ, Klára, Petr TOMÁŠEK a Michael ZVÁRA. Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2.

HURYCHOVÁ, Klára a Daniel BORSÍK, ed. Corporate governance: kolektivní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9.

KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. Římské právo. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.

KNAPP, Viktor. Filosofické problémy socialistického práva. Praha: Academia, 196

MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-584-8.

POKORNÁ, Jarmila. Obchodní společnosti a družstva. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9.

SIGMUNDOVÁ, M.; JANÁK, M.; LOMNICKÝ, R.; BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-411-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400

ŠTENGLOVÁ, Ivana a PLÍVA, Stanislav a TOMSA, Miloš. Obchodní zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-863-0.

VÍTEK, Jindřich. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-862-6.

Zahraniční literatura:

Groves, S., P.: Fiduciary Duties in Common Commercial Relationships: The Plaintiffs perspective, American Bar Association, Westlaw, 2000, Doc. 265, 29-SPG, Brief 47, str.6

Periodické publikace:

HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. Právní rozhledy. 2007, č. 11, s. 413

BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. Právní rozhledy. 2007, č. 17, s. 613 – 624.

HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. Obchodně právní revue. 2012, č. 9, s. 251

RECHBERGER, Thomas. K odpovědnosti správce konkursní podstaty v zákoně o konkursu a vyrovnání se zvláštním přihlédnutím k pojmu náležitá a odborná péče v civilním právu. Právní rozhledy. 2008, č. 3, s. 102 – 108

Elektronické zdroje:

ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. Str. 11 KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Copyright ©D [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/file/5486/2018-auditor-06.pdf>,

ČERNÝ, Pavol. Povinnost mlčenlivosti členů volených orgánů kapitálových obchodních společností | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-mlcenlivosti-clenu-volenych-organu-kapitalovych-obchodnich-spolecnosti-105124.html>

LASÁK, Jan. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekonstrukce. | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekonstrukce-76933.html>

KNOBLOCHOVÁ, Vladimíra. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupné z: <http://www.fulsoft.cz/>

KOŽIAK, Jaromír. Business judgment rule v České republice. Dny práva 2011 – Days of Law [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012, ISBN 978-80-210-5911-5 (soubor) 9788021047334. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Dodge v. Ford Motor Co., 170 N.W. 668, 204 Mich. 459 – CourtListener.com. Non-Profit Free Legal Search Engine and Alert System – CourtListener.com [online]. Dostupné z: <https://www.courtlistener.com/opinion/3528000/dodge-v-ford-motor-co/>

In Re Walt Disney Co. Derivative Litigation, 907 A.2d 693 – CourtListener.com. Non-Profit Free Legal Search Engine and Alert System – CourtListener.com [online]. Dostupné z: <https://www.courtlistener.com/opinion/2393941/in-re-walt-disney-co-derivative-litigation/>

LASÁK, Jan. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekonstrukce. | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 25.08.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekonstrukce-76933.html>

PŘÍKAZSKÁ, Monika. Následky porušení povinností ze smlouvy o výkonu funkce a jejich vymáhání: limity odpovědnosti člena orgánu a limity smlouvy o vypořádání | Časopis pro právní vědu a praxi. Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/8664>

SIROTKOVÁ, Jana. Povinnost péče řádného hospodáře v obchodním právu | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 . Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-peci-radneho-hospodare-v-obchodnim-pravu-48230.html>

VYORALOVÁ, Tereza. Odpovědnost členů statutárních orgánů obchodních korporací za škodu ve vztahu k úpadku korporace, rubrika Nad novou právní úpravou soukromého práva, str.172 – 180 in CODEXIS, 2016

SOKOL, Tomáš, Trestní odpovědnost za pochybení při správě cizího majetku v důsledku důvěry ve správnost odborné expertizy, Sborník přednášek z odborné konference Právo ve veřejné správě. in CODEXIS, 2017

Právní předpisy:

Císařský patent č. 946/1811 Sb., zák. soud., Obecný zákoník občanský, ABGB

Zákon č. 1/ 1863 Řz., zákon jímžto se uvádí zákoník obchodní, BGB

Zákon č. 58/1906 Sb., Zákon o společnostech s ručením omezeným

Zákon č. 239/1924 Sb., O vkladních knížkách (listech), akciových bankách a o revisi bankovních ústavů

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník,

Zákon č.513/1991 Sb. Obchodní zákoník

Zákon č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání

Zákon č. 180/2006 Sb. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Zákon č.90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech

Zákon č. 4121-1 Sb., AktG (Akciový zákon) (DE)

Předpis č.513/1991 Sb. Obchodný zákonník (SR)

Judikatura:

Tuzemská:

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007 sp. zn.S 29 Odo 387/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 07. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2000, sp. zn. 29 Cdo, 2531/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3376/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30. 03. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.05. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11., sp. zn. 29 Cdo 4095/2016
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005 sp. zn. 8 Tdo 124/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/ 2006,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 5 Tdo 515/ 2007,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 25.11.2008, sp.zn. 7 Tdo 1396/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/ 2011
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 01. 2013, sp. zn. 29 Cdo 5/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.2. 2012, sp. zn. 29, Cdo 2974/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24.01. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3914/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016

Zahraniční:

Dodge v. Ford Motor Co., 170 N.W. 668, 204 Mich. 459
Walt Disney Co. Derivative Litigation, 907 A.2d 693
ARAG/Garmenbeck spis.zn.IIZR 175/95
Smith v. Van Gorkom, 488 A.2d 858 (Del. 1985)
Aronson v. Lewis, 473 A.2d 805 (Del. 1984)

Další zdroje:

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 370/2000 Sb.

Právní informační systém:

Beck online
Fulsoft
Codexis Academia

Seznam použitých zkratk

NOZ -	Zákon č. 89/2012 Sb., Nový Občanský zákoník
ZOK -	Zákon č.90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech
OZ -	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
TRZ -	Zákon č. 40/2009, Trestní zákoník
OZO, ABGB -	Císařský patent č. 946/1811 Sb., zák. soud., Obecný zákoník občanský
VZO, BGB-	Zákon č. 1/1863 Z.ř., Zákon daný dne 17. prosince 1862, jímžto se uvádí obchodní zákoník
BJR –	Business judgement rule
Sb. -	Sbírka
sp. zn. -	Spisová značka